

81. Newl. 829.
CATONIS.
DISTICHA
DE
MORIBUS.

Cum Scholiis D. S. ERASMI
ROTERODAMI.

Adjecta sunt

*Diſſa Græca Sapientum, interprete Eraſmo Roterodamo.
Eadem per Auſonium tum Eraſmi doctiſſimâ enarratione.
Mimi Publani ex ejuſdem Eraſmi reſtitutione, cùmque
ſcholiis ejuſdem.*

*Iſocratis ad Demonicum Oratio Parænetica, longè ad ju-
venientis mores riſè formandos utiliſſima.*

Majori quàm hætenus curâ, diligentia pꝛe excuſa.

CANTABRIGIÆ,
Ex Officina Joann. Hayes, Celeberrimæ Academiæ
Typographi, 1679.

Tho Bearnie
His booke
Anno Dni
1696

Given collated Cals with an old Ms. about
400 Years old in the Hands of Mr.
Dyer of Crick College. D Hands for
the said Ms. Given written upon Vel-
lums

LIBELLUS ELEGANTISSIMUS

qui inscribitur *Cato de praeceptis vitae*

communis *Erasmo Roterodamo*

Castigatore & interprete.

Præfatio cum brevissimis præceptis.

Um animadverterem quam multos ho-
mines graviter errare in via, cum, suc-
currendum & consulendum eorum opini-
oni fore existimavi, maxime ut gloriose
viverent, & honorem contingerent. Nunc

re, fili charissime, docebo, quo pacto mores animi tui
componas. Igitur præcepta mea ita legas, ut intelli-
gas: *Legere enim & non intelligere, negligere est.*

Itaque, Deo supplica, parentes ama.

Prima pietas est in Deum; proxima in parentes.

Ubi Cognatos cole.

Tertia in reliquos cognatos. Supplicamus Deo sacre
officii. Amamus parentes, dum observamus & obsequimur.
Colimus cognatos officiis & consuetudine vitæ.

Magistrum metu.

Olim dabatur Ingenuis pueris Prædagogus, quem vere-
rentur, nunc Magistrum vocant. Et animadverte verbo-
rum proprietatem. Deo supplicandum est: Parentes a-
mandi: Cognati colendi: Magister metuendus.

Patrum serva.

Quod tuæ creditum est fidei id serva veluti depositum.

Foro te para.

Id est, his artibus te exerceas, ut possis in foro versari,
hoc est in causis agendis. Nam hic olim erat primus
gradus ad honores summos. Legi in quibusdam vetu-
tissimis codicibus (*foro para*) id est accomoda te rebus
præsentibus, quemadmodum dicimus (*usi foro*) Cum
hoc interpretamento consentit Græcus *Planudes*; neque

Ambulatum est quin hanc sit germana lectio.
 Cum bonis ambula. *Cui deo video. Euduliy est domi. D.*
 Cum optimis habeto consuetudinem. Nam primam
 talem te iudicabunt, cum qualibus conspexerint te con-
 suetudinem agere, deinde bonorum convictu redderis
 melior. *Ad consuetudinem ad offerenda, consequam voceris. D.*
 Ne ingeras templum alienis negotiis, sed accersitus ac-
 cedas.
Mundus esto. D.
 Id est, nunc sordidus, neque luxuriosus, sed eleganti
 mundicie.
 Saluta liberos. *Conjugem ama. D.*
 Conciliat enim es comitas & affabilitas multorum be-
 nevolentiam, & alit partem.
 Majori cede. *Infurandum serva. D. magna pro patria.*
 Id est, noli certare cum potentioribus. *Verendum ser-*
 minori parce. *videt. Viro & sapientia. &c. D.*
 Id est, noli sere in eos qui sunt te inferiores, sed illis
 concede nonnihil.
 Rem tuam custodi.
 Ne profundas temere facultates tuas, ne vel turpiter e-
 geas, vel turpius rem pares.
 Verecundiam serva.
 Id est, serva te incontaminatum ac purum ab iniqui-
 tamentis libidinum: Castum enim verecundum dici-
 tur: est autem ætatis flos his periculis obnoxius.
 Diligentiam adhibe.
 Cura in omni re plurimum valet. Negligentis semper
 comitem habet infelicitatem.
 Libros lege.
 Nam ex his cito discitur, quod longo vitæ usu vix as-
 sequi queas.
 Quod legeris memento.
 Nam quidam onerant se lectione, alia super alia inge-
 rentes, neque quicquam insculpunt memorie.
 Familiam cura.
 Domestica negotia tibi curanda sunt, non aliena.
Mundus esto.
 Cura familiam. *Dimissi-*
 la negotia tibi curanda sunt, non-

Id est, comis in congressu.

Trasce abs te noli.

Nè sis morosus. Nam omnino non commoveri, asperis est potius quam hominis.

Neminem irriseris.

Est enim argumentum arrogantis stultitiz. Vel, *Miserum ne irriseris.*

Sic enim quidam codices habent, hoc est, animi visio rideri merentur, calamitas misericordiam meretur potius quam risum.

Mutuum dato. Cui des videto.

Est quidem aliquando danda pecunia mutuo, sed non quibuscumque, sed reducturis bonâ fide, sed dignis officio, denique iis quibus non graveris & dono dare,

Judicio adesto.

Adsunt advocari : & id olim erat officium præcipuum in amicos, adeste judiciis.

Convivare raro.

Sæpius vocare ad convivium, exhaurit substantiam, sæpius ire ad convivium, sordidum est ; ac rarius uti, umque facere humanitaris est.

Quod satis est dormi.

Hoc est non ad voluptatem, sed ad necessitatem naturæ.

Fusjurandum serva.

Non est temere jurandum, quod autem jurâris, præstandum est, nisi scelus sit quoddam jurâris.

Vino tempera.

Esto moderatus in vino ; vel abstrine à vino : nam adolescenti dare vinum est oleum igni addere.

Pugna pro patrid.

Pugnandum est. non pro quavis re, sed pro defensione patriæ. Nam, canum more, mercede pugnare turpissimum est, & plus quam gladiatorium.

Nihil temere credideris.

Id est, nè facilis sis ad credenda quævis quæ dicuntur.

Tu te consule.

A teipso pete consilium, qui te tuâq; optime nosti. Aut,

Non habeam, sapientem, qui te tuâq; optime nosti. Aut, Tu te consule.

CATONIS.

Tuto consule.

Id est, cave à consiliis periculosis, rura consilia sequere.
Nam duplex est lectio.

Litoraj

Meretricem fuge. Literas disc.

Ecce enim prima studio literarum optime coercetur à scortis.

Nihil mentiri debes.

Turpe in puero ingenuo omne mendacium.

Boni benefacito.

Beneficia non sunt conferenda nisi in bonos : alioqui perirent.

Maleficum ne esto.

Id est, a convivili tempera, neq; carpas vitam alicujus.

Existimationem retine.

Bonam famam tute, ne perdas. Perit enim facile, et non facile sarcietur.

Aequum judica.

Id est, non ad lucrum, aut ad gratiam : sed ad regulam aequitatis.

Parentes patientia vince.

Ferendi sunt parentes, etiam iniquiores.

Beneficii accepti memor esto.

Nam dati pulchrum est oblivisci : accepti vero meminisse decet.

Ad pratorium stato.

Multa enim discuntur in agendis causis.

Consultum esto.

Id est, calleas scientiam, & morem juris, ut possis amicis opitulari.

Uttere virtute.

Non viribus neque dolo.

Tracundiam tempera.

Ante monitum non esse irascendum sine causa : Nunc admonet justam etiam iram moderandam esse.

Trocho lude. Aleas fuge.

Trochus convenit pueris. Alea infamis erat, & apud Gentiles nunc principium Christianorum lusus est, immo

cuo-

quorundam etiam sacerdotum deliciae.
Nihil ex arbitrio utrum feceris.

Tyrannicum enim est respicere quantum possis, non quantum liceat.

Minorem te non contempseris.

Nè fastidias interlorem te: quod est elati non cordati.

Aliena concupiscere noli.

Esto contentus tuis.

Conjugem ama.

Ut omnium fortunarum sociam.

Liberos erudi.

Filios castiga & instrue.

Patere legem, quam ipse tuleris. (in alios.

Quam condicionem præscribis aliis, eadem utere ipse

Pauca in convivio loquere.

Ut sit aliis etiam loquendi locus.

Illud stude, quod iustum est.

Quod turpe factu est, id nè affectes.

Amorem libenter ferto.

Odiū omnibus modis fugiendum est: amor ample-
stendus. Etiam si quis parū dignus est, qui redametur,
tamen amari te parere.

Distichorum de Moribus. LIB. I. Cætonis de

Præfatio.

Dei cultus præcipuus. I.

SI Deus est animus, nobis ut carmina dicunt.

Hic tibi præcipue sit puræ mentis colendus.

Vulgus existimabat Deum placari victimis pecudum,
rebusque corporeis, verum cum Deus ipse sit animus, hoc

est, mens, non corpus, & consentaneum est simile gaudere
simili; nimirum potissimum colendus est puritate men-

tis. Quin & hodie vulgus Christianorum corporeis qui-
busdam ceremoniis colit Deum, eum gratissimus cul-

tus sit animi pietas. Tales enim adoratores quærit Pater
qui in spiritu adorent, cum ipse sit spiritus. Nulla gra-

tior pietas Divis quàm si vitam illorum imiteris; hoc est
toleran-

Deus est animus
vulgus
Deum vocat
 tolerantiam, mansuetudinem, castimoniam: atque hæc animal sunt. (*Animus est Deus*.) Fac quantum potes à corpore te abducas, & ad illum quantum potes accedas, & gratissimum immolaris sacrificium. (*Purâ mente*.) Nam vulgus locis manibus ac pedibus, ad sacrum accedebat. In mentem purga, hujus sordes Deum offendunt, qui videt ea quæ sunt in animo, non in corpore. (*Si Deus*) Si, hic non dubitans est, sed ratiocinans. (*us carmina*.) Nam Virg. in sexto *Aneid.* Deum spiritum & mentem vocat. (*Præcipue*) ut intelligas non damnari cultum corporalem, sed hunc tamen nempe animi esse Deo gratissimum, Somnolentia vitanda. II.

vigilia
vigiliis
alimen
ta
Plus vigila semper, ne somno deditus esto
Nam diuturna quies vitis alimenta minuat.
 Senilis est, cum vita vigilia sit (juxta *Plinium*) cavendum est, ne maximam vitæ partem somno perdamus; præterea cum è somnolentia vitis multa pascantur & corporis & animi.

Cohibenda lingua. III.
Virtutem proximam esse putat, compescere linguam:
Proximus ille Deus, qui scit ratione tacere.

Prima, id est, summa maximæque virtus est moderari linguam, ne quid temere loquaris: Deus enim, qui sapientissimus est, raro loquitur, & non nisi necessaria, cum nihil non videat, nihil non intelligat. Itaque proximus est Deo, qui sapienter & animi judicio novit tacere.

Sibi ipsi conveniendum est. IV.
Sperne repugnando tibi in contrariis esse:
Contemnat nulli, qui secum dissidet ipse. Axi D
 Qui secum ipse pugnat nec sibi constat: huic cum aliis convenire non potest. Hoc est, qui moribus est inæqualibus, nec ullo certo vitæ instituto, id non est aptus ad aliorum consuetudinem.

Nemo temere culpandus:
Si vitam infirmis hominum, si denique mentibus
Cum culpam alior, nemo sine crimine videt.

Mortales aliorum notant vitia, sua non vident: cum nullus
Si quis culpam alior, nemo sine crimine videt.
Si quis culpam alior, nemo sine crimine videt.
Si quis culpam alior, nemo sine crimine videt.

nullus vitilis crearet, si quis propriam vitam ad mores proprios excuriat.

Utilitas divitiis anteponenda. VI.

*Qua nocturna tenes, quamvis sint cara, relinque :
Utilitas opibus praeponi tempore debes.*

Aliquoties expedit in loco res charissimas abjicere, si periculum adferant, veluti gemmas, & aurum, quod vita sit in tuto ; aut voluptates. quò valetudini consulamus. Non enim voluptates spectari debent, sed utilitas.

Mores pro tempore mutandi. VII.

*Constans & lenis, ut res cunque exoptulas, esto :
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.*

Pro tempore licet alios atque alios mores sumere : ut modò gravis sis, modò lenis, hoc est, placidus ac remissus pro re, p'òque loco. Vide num legendum sit *lenis* pro *lenis*, quod magis respondet ad *constans*. Ut sit sensus aliquando persistendum in sententia, aliquando mutandum consiliu pro tempore. Porro versus constabit, si legas : *Constans & lenis, ut res cunq; exoptulas, esto.* Neq; dubitem affirmare hanc germanam esse lectionem.

Uxori non semper assentiendum. VIII.

*Nil temere uxori de servis crede querenti :
Sape etenim mulier, quem conjux diligit, odit.*

Illud uxoribus ferè peculiare est, ut maritos intelligunt in servos ; unde monet, nè temere fidem habeant. hujusmodi quereli.

Instandum correctioni amici. IX.

*Cumq; mones aliquem, nec se velis ipse moleri :
Si tibi sis charus, noli desistere capiti.*

Non sat è leviter admonere peccantem amicum : urgendus est, insistendum est, ut vel improbitate vincas, si quid erit quod ad salutem illius aut salutem pertineat.

Stulti verbis non vincuntur. X.

Contra verbosus noli contendere verbis :

Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

Si cum cordatis agas, non est opus multis verbis. Si cum stulto, frustra contendis, propterea quod stulticia

*Do not contend in words with
those who are full of words; for a*

*Do not contend in words with the wife
for a woman is full of words, which is her gift: Cov.*

verbosissima sit.

Amicus sibi quisque.

Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus.

Sic bonum esto bonis, ne te mala damna sequantur.

Sic amicis utere, ut ipse tibi sis proximus. Sic aliis benefac, ut tibi ipse ne noceat. In priori versu est venusta redditio similitum, in *Dilige & Amicus*: In secundo contrariorum, in *Bonis & Mala*.

Rumores spargere vetitum.

Rumores fuge, ne incipias novus author haberi: *Cass. civil*
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.

Ne quid in vulgo sparseris, propterea quod rumor saepenumero in ejus caput recidit, a quo profectus est. Si rumor nil habet periculi, tamen nihil nocet fuisse, si quid habet, nocet locutum esse.

Fides aliena non promittenda.

Rem tibi promissam certo promittere noli.

Rara fides ideo est, quia multi multa loquuntur.

Noli certe promittere quicquam, alieni promissi fiduciam. Quod in te situm est, id prestare potes: alienam fidem prestare non potes. Et vulgus hominum, ad pollicendum facillimum, in prestando saepe fallit.

Judex quisquis sui.

Quem tu laudas, iudex tum esse memento.

Plus alio de te, quam tu tibi credere noli.

Ne te ipsum aestimaveris aliorum laudatione, sed tua ipsius conscientia. Te ipsum interroga qualis sis, & si animus tibi responderit te longe alium esse, quam hic aut ille te facit, magis credere debes tibi ipsi, cui ipse noxior es, quam aliis.

Beneficiorum ratio.

Officium alterius multis narrare memento.

Aique alii cum in benefeceris, ipse sileo.

Beneficii accepti meminisse oportet, oblivisci duci. Qui dat beneficium, ejus est dissimulare se dedisse, ne commemorando videatur exprobrare: ejus qui accipit est passum predicare, ne videatur ingratus & immemor.

Senio

Apud Romanos. Cass. Nam id est si quis in vulgo sparserit, a quo profectus est. Si quid habet, nocet locutum esse.

Senio bene gesta referenda. XVI.

Multorum *dum* facta senex & dicta recenset,

Fac tibi succurrant juvenis quæ feceris ipse.

Senes qui multa viderunt & audierunt, multorum dicta factaque solent referre. Sed curandum est, ut ita nos geramus in juventute, ut in senectute succurrat nobis, non solum quid alii recte dixerint ac fecerint, verum etiam quid nos ipsi.

Suspicionis labe. XVII.

Nè cures si quis tacito sermone loquatur :

Conscius ipse sibi, de se putat omnia dici.

Cum videris quosdam inter se secreto colloqui, non statim suspicèris eos male de te loqui. Nam id signum est hominis mali sibi consilii.

In prosperis, de adversis cogitandum. XVIII.

Cum fueris felix, quæ sunt adversa caveto :

Non eadem cursu respondenti ultima prima. *eodem D*

In rebus secundis, nè quid accadat adversi cavendum est : solet enim fortuna sæpius verti in adversam, & lætæ iniitiis addere tristem exitum. Ergo cum secundæ res sunt maximè, tum maximè meditandum est quo pacto adversam fortunam feras, nè si inexpectata venerit, & improvisum te oppresserit calamitas, succumbas.

Mors alterius non speranda. XIX.

Cum dubia & fragilis sis nobis visa aribus,

In morte alterius spem tu sibi ponere noli.

Legendum est hoc hæredipetis, & qui testamentis inhiant. Fit enim sæpenumero, ut qui mortem alterius expectat, prior ipse moriatur, etiam si junior aut robustior fuerit. Nam ipsa hominis vita fragilis & incerta res est, & quovis casu abruptur.

Animus in dono æstimandus. XX.

Exiguum manu cum det tibi pauper amicum :

Accipito placide, plene tibi ducere memento.

Munera sunt æstimanda non mo pretio sed animo dantis. Itaque legimus summos principes aquam manucayâ hausitam, & malum oblatum summâ cum alacritate per-

perinde ut maximum munus accepisse. (*Accipito placide*) alacri vultu, ut ostendas tibi gratum esse. (*Es plene*) si est non malignè, sed candidè, ut prae te feras pro exiguo munere te multum debere.

Paupertatis tolerantia. XXI.

Infantem nudum sicut te natura creavit: ut D
Paupertatis omni patienter ferre memento.

Cum natura nudos produxerit, satis intelligere possumus divitias aliena esse, neque secundum hominis naturam. Si membrum perdas, est fortasse quoddam doleas; aliquid tui decessit: si opes auferantur, aut non contingant, tolli valde cruciari. Siquidem in his quae verè sunt hominis, nihilò plus habent reges quam tu pauper. Vis scire quid verè tuum sit? Cogita quid habueris cum nascereris.

Mors non formidanda. XXII.

Ne timeas illam, qua vita est ultima finis.

Qui mortem metuit, quod vivit, perdit ad ipsum. id D

Qui mortem timet, non solum non effugit mortem, sed insuper hoc ipsum vitae quod datur, perdit: nam anxie vivere, non est vivere.

Amicorum ingratitudo fugienda. XXIII.

Si tibi pro meritis, nemo respondet amicus,

Incusare Deum noli sed te ipse coerce.

Nihil est acerbius, quam amicus ingratus. Quod tamen si acciderit, non est imputandum Deo, tanquam illius acciderit culpa: quin potius te ipsum coerce, ne denuò benefacias ingratum: quidam enim si beneficentibus fortuna non respondeat, superos incusant, dicentes eos non habere rationem rectè factorum, cum ejus acciderit culpa, qui sine delectu contulit beneficium.

Frugalitas. XXIV.

Ne tibi quid desit, questum utere parca:

Uti que quod est serves, semper tibi deesse parato.

Ut utere parca [id est, modice, non profuse, questum] id est, parca. Et ut serves quod habes, semper imaginare tibi deesse, ut semper aliquid addas. Sertius autem (ut inquit Hesiodus) in fundo patrimonii est,

Pro-

Promissio iterata molesta. XXV.

*Quod prastare potes, ne bis promiseris ulli,
Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.*

Bonus ipse vidend

Quod non possis efficere, ne semel quidem est promittendum, ne temerè facias: porro, quod prastare possis, id iterum atq; iterum promittere jactantiz est, non humanitatis. Molesta est verbosa promissio, molestior exprobratio.

Ars arte deludenda. XXVI.

Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus:

Tu quoque fac simile: sic ars deluditur arte.

Erga eum qui fucò utitur, tu item contrà utere fucò, & juxta proverbium, *Cretiza contra Cretensem*. Satiùs est nonnunquam retinere simulatum amicum, quàm reddere apertum inimicum: id enim fiet, si ostenderis te sentire fucum. Blandiloquentia suspecta. XXVII.

Noli homines blandos nimium sermone probare:

Fistula dulce canit, volucrum dum decipis auceps.

Semper suspecta sit tibi blandiloquentia: nec æstimes homines ex benedictis, sed ex beneficiis. Insidiatur tibi quisquis admodum blandus est. Memento sic capi & allici aves, videlicet imitatione vocis, & assentatione maxima pars hominum capitur, cum adulator sese ad omnes affectus attemperat.

Cum D Liberi artibus instruendi. XXVIII.

Si tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos

Instrue, quo possint inopem defendere vitam. *placet aut D*

Artem, ut habet proverbium, non solum quævis terra, sed quævis etiam alit fortuna: unde certissimum viaticum est ars, quæ quocunque terrarum venias, defendet ab egestate: At nunc vulgus liberos suos divitum aut principis ministeriis dedicat, ubi duo simul maxima discant mala, luxuriam & otium. Porro, quod hic præcipit pauperibus esse faciendum, id ego suaserim divitibus quoque, ut liberos suos juberent artem aliquam discere, unde geminum commodum consequantur. Primum prima illa ætas artificio occupata, longè paucioribus insitit vitiiis: deinde si fortuna abstulerit opes, non est

erit cur vel mendicent, vel ad sordidas aut foedas artes adigantur, puta, turpe ministerium aut militiam.

Res quomodo aestimandæ. XXIX.

Quod vile est, carum, quod charum, vile putato
Sic tibi nec parvus, nec avarus habebis ulli. noscitur D

Quod vulgus magni facit, tu contemne, quod vulgus negligit, tu magni facito: ita fiet ut nec tibi sis parvus (audebis enim uti quæ non magni facis) neque cuiquam videaris avarus, cum non expectes avidè, neque servabis attentè, quæ cupiunt illi. Vulgus plurimi facit divitias, minimi facit probitatem, & eruditionem. Tu inverte æstimationem. Res autem cuiq; tales sunt, qualis est de his opinio. Vulgus lautam putat rem payonem aut rhombum; tu contra vilem rem putato; & puta rem esse lautissimum ovum gallinæ recens, lactucam, pullum gallinaceum. Ità nec tibi videberis sordidus, cum habeas laura tua iudicio, nec aliorum expetes lautitias quæ tibi viles sunt.

Culpata non faciendæ. XXX.

Qua culpæ soles, ea nesci feceris ipse: S D
Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.

Turpe est committere te, quod doces alii non esse committendum: vita turpis abrogat auctoritatè docenti.

Concedenda petendæ. XXXI.

Quod iustum est petito, vel quod videatur honestum:
Nam stultum petere est, quod possit jure negari.

Quod inhonestum est, à nemine petendum est: nullus enim debet cuiquam in re turpi morem gerere. Aut sic: quod injustum est, id est, quod non debetur, jure negari potest. Ergo non à quovis petas, sed ab eo cujus officium est præstare quod petis; nec quidvis, sed quod cum honestate conjunctum est; Nam id petitur aliquando, & ab his, qui non debent.

Nota ignotis non commutandæ. XXXII.

Aut Dignotum tibi notis præponere notis:

Cognita iudicio constans, incognita casu.

Nè facile commutes nota cum ignotis, puta amicum et rem, vel viri genus; notis enim commodius uteris de quibus

quibus judicare potes : quæ si bona sunt, rectius utere ; si mala, facilius tolerabis : quandoquidem juxta *Plautum*, Nota mala, mala non sunt, Ignota vero cujusmodi futura sint, incertum est, Fit autem sæpenumero, ut quæ in expetendo putaris prima, in experiendo repudies.

Dies quisque supremus putandus. XXXIII.

Cum dubia incertis versetur visa periculis :

Pro lucro tibi pone diem quicumque laboras.

Planudes Græcus legit, in certis, ut sint duæ dictiones. Cum igitur vita per se incerta versetur in periculis incertis, anumquemque vitæ diem in lucro deputa : unusquisque enim dies poterat esse ultimus ; & incertum erat an tibi contingeret : Ergo in tot vitæ periculis, quicumque dies non eripitur, is in lucro deputandus. (*Quicumque laboras*) id est, quicumque sollicitus es, & angeris hujus vitæ malis. Tamen (ut dixi) non ignoro *Planudem* secus exposuisse. Sed non est sententia illum per omnia sequi. Nam mihi magis probatur, ut legamus *incertis* unica dictione ad hunc modum ; (*cum vita dubia versetur*) id est, jactetur (*incertis periculis*) id est, casibus. Nam pericula, hoc minus à nobis vitari possunt, quod incerta sunt, Vitasti naufragium, non vitasti ruinam ; vitasti bellum, incidis in latrones : vitasti pestem, morderis à vipera. Mille periculis obnoxia est hominis vita, atque his quidem incertis, & ob id inevitabilibus.

Obsecundandum amicis. XXXIV.

Vincere cum possis, interdum cede sodali,

Obsequio quoniam dulces vincuntur amici. retinentur D

Nihil hoc disticho elegantius fingi potuit. Obsecundandum aliquoties amicis, & de tuo jure concedendum ; Siquidem ea facilitas ac moderatio retinet amicos in amicitia. Contra, quidam dum obstinate rixantur de lana caprina, malant amicitiam scindere, quam ulla in re obsequi animo amici,

Amicitiaæ mutua officia. XXXV.

Nō dubites, cum magna petas, impendere parva.

Ut etenim rebus conjungis Gratia charas.

Amicitia

Amicitia cōstat officiis mutuis, & juxta proverbium;
Manus manum fricas. Gratiam hic vocat deam benevo-
lentiz. Amicitia rixas odit. XXXVI.

*Litem inferre cauē, cum quo tibi gratia juncta est,
Ira odium generat, concordia nūrit amorem.*

Cavendum est, nē per iracundiam lis incidat cum a-
mico; propterea quā ex jurgio resident in animis vesti-
gia quædam, quæ benevolentiam vertunt aliquoties in o-
dium, & non optimē coire solet semel rescissa concordia.
Ergo morositas omnis & asperitas debet abesse amicitia.

Castigatio sine ira. XXXVII.

*Servorum ob culpam cum te dolor urget in iram;
Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.*

Nē punias servum aut discipulum, quamdiū senseris te
irā commotum, (pessimus enim autor rerum gerendarum
ira) sed prius temperes animo tuo, ut sedatā iracundiā,
vel ignoscas, vel mitius punias. Itā Philosophus quidam,
Punirem te, inquit servo, nī iratus essem. Ex Plato, sublato
in servum baculo, rogatus quid ageret, Ego, inquit, castigo
huic intemperantem: seipsum significans irā concitum.

Patientiā vincere. XXXVIII.

*Quem superare potes, interdum vince ferendo:
Maxima enim morum semper patientia virtus.*

Maximi animi est, cum possis vincere, pati tamen ut
vincaris, & negligere adversarium. Hāc virtute inter
mortales non est alia præstantior.

Quæsitæ sunt conservanda. XXXIX.

*Conserva potius quæ sunt jam parva labore:
Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.*

Facilius ac tutius est servare, quod tuo labore quæsitum
est, quā sarcire quod profusione diminueris ac detrive-
ris: cum enim laboratur integrā re, facile defenditur
intopia; verū cum laboratur in damno sarciendo, in-
crescit & obruit nos egestas.

Consulendum tibi imprimis. XL.

*Dapsilis interdum notis, charis, & amicis;
Cum fueris felix semper tibi proximus es.*

Cum

Cum tu felix, hoc est, tantâ fortunâ fruere; (interdum dapsilis) id est liberalis (notis, charis, & amicis) notis, ut vicinis: charis, quos diligis: amicis, ut cognatis: (semper tibi proximus esto) interdum in illos sis beneficus, in te semper; Et ita amicis sis amicus, ut tibi ipsi sis amicissimus.

DISTICHORUM DE MORIBUS, LIB. II. PRÆFATIO.

SD

Elluris si sortè velis cognoscere cultum,
Virgilium legito, quod si magis nōsse laboras
Herbarum vires, Macer tibi carmine dices,
Si Romana cupis, vel Punica noscere bella,
Lucanum quæras, qui Martis prælia dices.
Si quis amare libet, vel discere amare legendo,
Nasonem petito: fin autem cura tibi hac est
Ut sapiens vivas, audi, quo discere possis.
Per qua semotum vitiis traducitur ævum:
Ergo ades, & qua sis sapientia disce legendo.

Hoc est, ex aliis Poetis alia licebit cognoscere. Virgilius in libris Georg. docet agriculturam. Macer tradit vires herbarum; quanquam alius quisquam fuit hic Macer quam is quem habemus vulgò ni fallor. Lucanus narrat Romanorum civilia bella: ubi legendum arbitror, civilia pro Punica: nihil enim de Punicis bellis scripsisse legitur Lucanus. Ovidius tradit artem amandi, & in Elegiis docet amores. Quod si cupis artem & rationem rectè beatèq; vivendi cognoscere, hunc librum legito; is te docebit non vulgares artes & nugas, sed quo pacto vitam exigas semotam, id est, liberam & immunem à vitiis.

De omnibus bene merendum. I.

Si potes, ignotis etiam prodesse memento:
Utilius regno, meritis acquirere amicos.

Non solum in amicos oportet esse beneficum, verum ignoti quoq; conciliandi sunt, ac devinciendi beneficentiâ, si modò possis prodesse: utilius enim est quamplurimos amicos parare meritis, id est, benefactis, quam parare regnum.

num. Regnum enim eripi potest, amici succurrunt ejecto, & firmiores sunt, quos beneficio ad iunctes, quam quos potentate premas.

Arcana non scrutanda. II.

*Mitte arcana Dei, cūlūque inquirere quid sit :
Cū sis mortali, quæ sunt mortalia cura.*

Juxta Socratis sententiam, Quæ supra nos, nihil ad nos. Admonet, ut amisso studio naturalis philosophiæ, ea curremus quæ ad vitam humanam pertinent, hoc est, ad mores componendos, & animum malis purgandum affectibus.

Mortis timor gaudia pellit. III.
*Lique metum Leti, nam stultum, tempore in omni
Dum mortem metuas, amittis gaudia vite.*

Bandem sententiam legis in prioribus libris. Pro amittit arbitror legendum amittere. Qui mortis metu semper anxius vivit stultè facit : primum enim non vivit, id quod timet : deinde siquid habet hæc vita jucunditatis, cum suo vitio perdit.

Iracundia cavenda. IV.
*Iratum de re incerta contendere noli ;
Impedit ira animum nē possis cernere verum.*

Pyrrhus admonere solitus est tyrones, nē irascerentur : ac multo magis cavere oportet iracundiam eos qui disputant : melius enim judicat qui vacat iræ : contra, ira obstat animi iudicio.

Expendendum ubi opus est. V.
*Fac sumptum propter, cū res desideras ipsa :
Dandum etenim est aliquid, cū tempus postulat aut res.*

Equidem opinor Promptè legendum pro propter. Sumptum, cum necessariò faciendus est, libenter & promptè facito, ne videaris gravatim facere : nam aliquid omnino insumendum est, non passim, sed quoties, tempus aut causa postulat, hoc est in nuptiis, in festis, item in amicis.

Fortuna modica tutior. VI.
*Quod nimium est fugito, parvo gaudere memento,
Tuta magis est puppis modico quæ flumine fertur.*

Humilis fortuna tutior est quàm excelsa, ut navis tutior quæ in parvo est flumine, quàm quæ in pelagi fluctibus natat.

Occurra

Occulta vitia reticenda. VII.

Quod pudeat facinus prudens calare memento :
 Ne plures culpeas id quod tibi displicet uni.
 Ne indito veris amicis, aut ne conpuitas testibus illis,
 cupiste facti pudeat : ne plures reprehendant, si scietur
 id quod uni tibi displicet, si solum tibi consensu fueris :
 hoc est, si quid pecces, pecces sine arbitris.

Occulta tandem revelantur. VIII.

Nolo putes pravos homines peccare lucrari :
 Temporibus peccata latent, & tempora parens.

Ne putes nocentes lucrari, hoc est, impune auferte sua
 peccata : Latet quidem, sed ad tempus, postea parent, (i.e.)
 manifestantur : tempus enim & celat, & aperit omnia,
 Parens autem dictum est pro apparent, ut
 ambrosii virtute compensatur. IX.

Corporis exigui vires contemnere noli :
 Consilio potest, cuiusvis naturae negavit.

Noli contemnere inimicum, licet sit pusillo corpore :
 nam saepe quod corporis viribus detractum est, natura
 addidit ingenii viribus. Quanquam haec sententia latius
 patet, nempe, Hominem non esse estimandum proceri-
 tate roboreque corporis, sed animo potius.

Cedendum potentiori ad tempus. X.

Quem scieris non esse parem tibi, tempore cede :
 Victorem à viro superari saepe videmus.

Si senseris tibi rem esse cum potentiore, cede ad tem-
 pus, & sine illum penes esse victoriam. Nam incidit sa-
 penumero opportunitas, ut mutatis rerum vicibus, vin-
 cat qui victus fuerat, & superior sit qui fuerat inferior.
 Convenit cum illo, Vir fugiens & denud pugnavit. Quidā
 stultā pertinaciā statim aut vincere volunt, aut perfrangari.

Rixandum cum familiaribus non esse. XI.

Adversus motum non contendere verbis :
 Le minimis verbis internum maxima crescit.

Ut ante legisti, contra verbosos non esse contenden-
 dum verbis, ita cum familiaribus rixandum non est,
 quod summa discordia solent nasci ex verbis levissimis.

Fortuna non querenda sorte. XII.

Quid Deus intendat noli perquirere sorte.

et hoc
hinc

Quid statuas de te, suo te deliberat ipse.

Sensus hic est. Nè sortilegiis ac malis artibus inquiras quid de te futurum sit, quandoquidem id Deus sciri non vult: neque enim te in consilium adhibet, cum aliquid decernit de te; quod si te vellet id scire, nimirum accederet te in consilium.

Luxus odium generat. XIII.

Invidiam nimio cultu vitare memento;

Qua si non laedit, tamen hanc sufferre molestum est.

Germanus sensus sic habet: Nè nimio splendore strepitūque vitæ conflaveris tibi hominum odium, qui tameris non possint te lædere, tamen molestum est vivere obnoxium odio multorum: at per se jucundum est omnibus esse charum, etiamsi nihil utilitatis inde capias. Quanquam hic ablativus, *nimio cultu*, non referatur ad verbum *vitare*, sed ad *invidiā*, ut *subaudias conflari*, aut, ex nimio cultu.

Animus non deponendus ob iniquum

judicium. XIV.

Esto animo fortis cum sis damnatus iniquus:

Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo.

Nè abjicias animum si adversarius vicit te præter jus, nec enim diu exultabit: sed quod perperam pronuntiavit iudex, id Deus rejudicabit.

Reconciliatis lis non refricanda. XV.

Litis præterita noli maledicta referre:

Post inimicitias iram meminisse, malorum est.

Post reditum in gratiam non oportet litis antea actæ convicia refricare, sed oblivisci superiorum injuriarum: finis enim simultate, debet & irarum esse finis, secus autem facere malorum est. Græci vocant *μνησικατὰ*, verbo videlicet infami, præteritorum malorum memoriam.

Te ipsum neque lauda, neque culpa. XVI.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse:

Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inaniter.

Te ipsum nec vituperes, nec laudes: utrumque enim vi-

deret

detur affectu in inanem gloriam : nam & qui se vituperat, ob id facere videtur, ut resellatur ab aliis, & diversa audiat.

Parsimonia. XVII.

Utere quæsis modice, dum sumptus abundas. *multum*
Labitur exiguo quod partum est tempore longo. *multum*

Sera in fundo parsimonia : dum adhuc multum superest, incipe parcius uti : citius enim effluunt pars, quam colliguntur. *Sera in fundo parsimonia. Et proverbium.*

Supercilium nonnunquam deponendum. XVIII. *tempe quod*
Inspiciens esto, cum tempus postulat, aut res : *Sera nimis est parsimonia uti, cum*
Stultitiam simulare loco prudentia summa est. *consumitur.*

Aliquando ponendum est supercilium, & remittenda severitas, ut in conviviis : in lusu deponenda persona sapientis, sumenda persona stulti, præsertim inter stultos ; at ita ut stultum agas, non ut stultus sis : summa enim prudentia est, servire tempori. *Loco* id est, cum est opportunum ; ita *Terenus*, in loco vero laudis, *consumitur.*

Noque prodigus, neque avarus. XIX.
Luxuriam fugito, simul & vitare memento : *id est, vitare*
Crimen avaritiæ : nam sunt contraria fama. *id est, vitare*

Pugnant inter se luxus & avaricia ; nam alterum est profusum, alterum sordidi : utrumque vitium juxta fugiendum est utpote quod sordam pariat famam : siquidem qui nimium parci sunt, audiunt *luxuriosos*, id est, cumini lectores, & *stulti*, id est, ficos dividere, similiaque : qui luxu sua profundunt, nepotes & lucrones appellantur.

Loquaci parum credendum. XX.

Nolite quendam referenti credere semper.

Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.

Non statim fides habenda iis, qui semper aliquid novum rumoris adferunt, deq; aliorum factis renunciant aliquid : parum enim credendum iis qui multa loquuntur, propterea quod huic vitio vanitas soleat esse admixta.

Ebrius vinum non accuset. XXI.

Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli :

Nam nullum crimen vini est, sed culpa bibentis.

Vulgum ita solet excusare sua peccata, Vinum in causa

fuit, bene potius hoc dixi. Verum tibi ipsi imputa, non
vino, quod tuo vitio noxium fuit non suo.

Amicis consilia credenda. XXII.

Consilium arcanum tacito committere sodali.

Corporis auxilium medico committere fideli.

In rebus arcanis & tacendis cave ne quemvis consulas,
sed eum duntaxat cujus fidem in tacendo perfectam ha-
beas, ne non solum non opuleretur, sed laedat etiam & in-
fames. Neque enim corporis vitia cuivis aperias, sed me-
dico notae fidei qui celet & suecurret.

Successus malorum ne te offendar. XXIII.

Successum indignis noli (6. m.): ferre molestias.

Indulges fortuna malis ut ledere possit.

In hoc versu multi laborant: Quidam (S.) elidunt in
successum: verum si tu tolles tu dictionem plane hic su-
pervacuam, nihil supererit scrupuli: Ne te cruciet pro-
speritas quae nonnunquam contingit indignis. Non enim
illis favet fortuna sed inhians, & illicit ut postea gravius
laedat. Futurus casus providendus. XXIV.

Prospice; qui veniunt hoc casus esse ferendos.

Nam levibus laedis quicquid praevideris ante.

Quicquid accidere potest homini id antequam accideret
tecum meditare, ut ne subitum sit, si acciderit, minus
enim cruciant mala quae non accidunt inopinanti.

Animus in adversis spe fovendus. XXV.

Rebus in adversis animum submittere noli.

Spem retine: spes una hominem hac viae relinquit.

Cum fortuna laevit, sustine teipsum animi fortitudine
ac serva rebus secundis, nec abijctis spem, quae sola nec
morientem relinquit. Quamdiu enim animus est, spes est.
Et in pyride Pandora sola spes in lapso haeret, item Ovid.
vivere spe vidi qui moriturus erat.

Opportunitas cum contingit, tenenda. XXVI.

Rem tibi quam noscitur aptam, dimittere noli.

Fronte capillata, post est occasio calva.

Quoties fortuna offeri commoditatem aliquam, quae
tibi sit apta, statim arripe: Nam occasio frumenti habet
capil-

capillarum, ut eâ parte teneri possit; verum si semel se-
verterit, ab occipitio calva est, ut iam apprehendi ne-
queat, hoc est, opportunitas cum contingit teneri potest;
non redit autem cum velis, si neglexeris. Hic admonen-
dum illud quod Græci fingunt de Deo Κασπὸν de quo nos
copiosè in proverbiiis.

Futura ex præteritis colligenda. XXVII.

Quod sequitur spectat quodque imminet, ante videto;
Illum imitare Deum qui pariem spectas utramque.

Ex præteritis futura collige, ex præteritis bene scûs-
ve gestis consilium cape: quo pacto futuris occurras. Ex-
emplo fiant dei Romani, quem bis-frontem fingebat anti-
quitas: quod oportet prudentem virum *μετὰ τὸ πρόσωπον*,
id est à fronte & à tergo (ut inquit Homerus) habere ocu-
los; illud autem sequitur, nos quod præterit & à tergo est.

Vitæ ratio habenda. XXVIII.

Fortior ut valens, interdum parcius esto;

Pauca voluptati debentur, plura saluti.

Vitæ rationem moderare, magis ex salutis ac bonæ
letudinis ratione quàm voluptatis. Non enim in morbo
tantum oportet ab intemperantia cavere, verum etiam,
cum recte valeamus, parcius utendum est rebus omni-
bus nempe somno, potu, cibo, Venere, Iusu, ne in mor-
bum incidamus. Et non nihil dandum est voluptati, mul-
tò plus tamen saluti: quâ perditâ, pereunt simul & vo-
luptates & vires.

Multitudini cedendum. XXIX.

Judicium populû nunquam contempseris unus;

Nè nulli placeas, dum vis contemnere multos.

Nunquam optima placenti multitudinî, tamen sapientia
est non pugnare solum adversus unversos. Nam frustra
sapit, qui solus sapit, cum omnibus desipere videatur.

Valitudo curanda. XXX.

Sit tibi præcipue, quod primum est, cura salutis;

Tempora nè culpes, cum sis tibi causa doloris.

Ante omnia, bonæ valetudinis rationem habe, nè si
cui intemperandâ in morbum incidetis, postea pudore
rejicias

reicias culpam in cœli insalubritatem aut soli, sicut vulgus solet: nam plerique morbi nobis accidunt ex intemperantia vitæ.

Somnia non observanda. XXXI.

Somnia ne cures, nam mens humana quod optat

Cum vigilas, sperans per somnum cernit id ipsum.

Quidam anxie observant sua somnia, & ex his de futuris æstimant; cum somnia dormitæcium nascantur ex affectibus vigilantium neque significant quid sit eventurum, sed quod aliquando cogitaveris, dormienti repræsentent.

DISTICHORUM DE MORIBUS; LIB. II. PRÆFATIO.

Hoc quicumq; velis carmen cognoscere Lector,
Hæc præcepta serēs, quæ sunt gratissima vitæ:
Instrue præceptis animum, nec discere cesses.
Nā sine doctrinæ vitæ est quasi mortis imago.
Comoda multa feret: si autem speraveris illud,
Non me scriptorem, sed te neglexeris ipse.

Hoc est proœmii loco. Absque ratione bene vivendi, vita non est vita, sed simulacrum mortis. Hoc carmen utilissima vitæ præcepta tradit, si studeas cognoscere: si speraveris, te ipsum contempseris, non scriptorem; si quidem tua res agitur, non illius.

Rectè agendo aliorum linguam nè timeas. I.

Cum rectè vivas, nè cures verba malorum;

Arbitrii nostri non est quid quisque loquatur.

Si malè de te loquuntur mali, cum tu nihil facias mali, esto contentus conscientia rectè factorum: nam in te situm est ut bene agas; non est in te situm, quomodo de te loquatur hic aut ille.

Amici crimen celandum. II.

Produam testis, salvo tamen ante pudore,

Quantum cunque potes celato crimen amici.

Si ceteris testis in crimine amici, celabis pro virili masculinum illius, ita tamen ut ipse non laedas famam suam:

& tantum flegitii dabis amicitiz, quantum patietur & fama tua, & testimonii religio.

Blandiloquentia suspecta. III.

Sermones blandos blasphemique cavere memento:

Simplicitas veri sana est, fraus ficta loquendi.

fama D

Veritatis simplex est oratio invidiosa est blandiloquentia, proinde suspecta semper esse debet prudentibus.

Ignavia vita fugienda: IV.

Serpidem fugito, qua vita ignavia fertur:

Nam cum animus languet, consumit inertia corpus.

Ignava & otiosa vita fugienda est: nam corpori animi, corpori quoque siccum & languorem adducit; animi exercitatio, corporis quoque valetudini confert.

Animus cessus relaxandus: V.

Interpone tibi interdum gaudia curis,

Ne possis animo quicquid sufferre laborem.

Animus seriis negotiis fatigatus aliquando relaxandus est honestis ac moderatis voluptatibus, ut redintegratis viribus ad ferendos labores sufficiat: Nam, quod curis alternâ requie durabile non est.

Malo animo neminem reprehendas. VI.

Alterius dictum aut factum ne carpseris unquam, facit vel fig-
Exemplo simili ne te derideat alter.

Quod in alios feceris, hoc in te fiet ab aliis. Si libenter reprehendas aliorum facta dictaque, tuo exemplo & alii in te utentur.

Hereditas augenda. VII.

Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato,

Augendo serva; ne sis quem fama loquatur.

Quod tibi obvenit ex testamento tuorum, id serva, ne fias vulgo fabula. Quæ fors suprema id est, hereditas de de it tibi, notato id est, inscribe tabulis testamentariis; vel notato id est, scripta tabulis; ea augendo serva id est, ita serva, ut augeas etiam: vulgus enim multa dicere solent. In novætas, id est, in novas nascos divitias.

Senectus sit munifica. VIII.

Cum tibi divitula superant in fine senectæ,

Munificus facito utas, non parvus amicis.

Est

Est vitium hoc sensibus peculiare, ut quò propius accedant ad mortem, hoc sint contractiores: (*superant*) id est, superant & abundant: (*in fine senectæ*) id est, in extrema senectute, quam decrepitam vocant. Tum igitur donec, sed amicis, qui te foveant obsequiis.

Verba attendenda, non os loquentis. IX.

Utile consilium dominum ne despice servi:

Nullius sensum, si prodest, tempseris unquam.

Propter auctoris humilitatem non est contemnenda salubris sententia. Nec spectandum est quis dicat, sed quid dicatur.

Præsenti utendum fortunâ. X.

Rebus & in censu, si non est, quod suis ante;

Fac vivas contentus eo quod tempora præbent.

Diminuta fortuna tua, non est utendum eodem splendore quo prius, sed contentus eris eo genere vitæ, quod præsens fortuna tibi præbet, & quod adest, boni consules.

Uxor spe dotis non ducenda. XI.

Fluorem fuge ne ducas sub nomine dotis;

Nec retinere velis si caperis esse molesta.

(Fuge) id est, cave, ne ducas uxorem sub nomine dotis,

id est, dotis causâ. Et si duxeris dotatam ne dotis respectu

eam retineas, si tibi gravis sit, sed contemptâ dote, repudies.

Quinquam id apud Christianos non habet locum.

Alieno sapere exemplo. XII.

Multorum discite exemplo, quæ facta sequaris,

Quæ fugias: vita est nobis aliena magistra.

Qui suis discunt periculis quid expediat magnâ mercede dicunt:

sapiens ex aliorum vita sumit vivendi consilium,

Hoc illi infamiam contulit: cavebo ne quid simile faciam.

Hoc illi bene cessit: imitabor.

Nihil ultra vires. XIII.

Quod poter, id sentire: operis ne pondere pressus

Succumbas labor, & frustra tentata relinquant.

Prius exende vires tuas, quàm aggrediare negotium,

ne postea victus difficultate, turpiter relinquant quod temere suscepisti.

Consen-

Consentire videtur qui tacet. **XIV.**

*Quod nō sit hūc rectē factum nō ideo tacere, nō est. Iudicium non
Nē videre malos imitari velle tacendo.*

Nō dissimulare, si quid videaris non rectē facere: videris enim probare cūm files. Silentium enim aliquando consensus esse videtur.

Rigor favore temperandus. **XV.**
Judicis auxilium sub iniquā lege rogato: Ipse etiam leges cupimus ut jure regantur.

Si premeris iniquā lege, hoc est, durā, & inhumanā, confugas ad iudicis æquitatem. Non enim hoc est contra leges, sed ex mente legum, ut ad æquitatem redigantur & temperentur. Iniqua lex est cūm summo jure contenditur: Velut si pūper in vincula conjiciatur, quod non alit patrem, cūm lex dicat, Liberi parentes alant, aut vinciantur. Aliquando lex durior est, ut cedere: In his iudex, hoc est, Prætor aut Princeps potest succurrere.

Feras quæ culpā tuā pateris. **XVI.**

Quod merito pateris, patienter ferre memento: Cūque rem tibi sis, ipsum, se iudice, damna.

Incommodum, quod tuā culpā tibi accidit, nō imputabis aliis, quā tibi, & cūm tibi sis conscius, damna te ipsum tuq; iudex esto, & eā te pœnā dignum existimato. Multa legenda, sed cūm iudicio. **XVII.**

Multa leges facito, perlegis perlege multa: Nam mirantur tantum sed non credenda Poeta.

Multa quidem legas, sed cūm iudicio. Non enim omnia vera sunt, quæ legi apud Poetas. Fortassis pro perlege legendum est: perline, hoc est, dele, & corrigo, quāvis Plautus velit, ut res.

Modestē in convivio loquendum. **XVIII.**

Inter convivas sū sit sermone modestus: Nē dicare loquax, dum vñ arbitrium haberi.

In fora est locū eloquentiæ, in cubiculo silentii; in convivio, utriusq; ac moderatis sermonibus uti convenit: si quis venustis & amoenis. Quidam dum humanitatem affectant, loquaciter molesti sunt reliquis convivis, quibus non relinquunt loquendi spatium. Ita-

Iracundis uxoris non formidanda. **FIX.**

*Conjugis irata noli tu verba timere :
Nam lacrymis struit infidas, dum semina ploras.*

Uxores lacrymas habent in promptu ; his expugnant viros. Admonet igitur ne quid commoveamur huiusmodi lacrymis : fingunt enim eas sepe numero, quod viros suos fallant, velut cum simulant se commoveri zelotypia, ut suum adulterium dissimulent ; aut irata, se fingunt ei quem afflictum amant. Pro noli tu, legendum arbitror noli.

Queritis utendum, non abutendum. **XX.**
Utere quæsis, sed ne vilicaris abuti :

Qui sua consumunt, cum deest, aliena sequuntur.

Utero quæ parasti, non abutere, ne profusis bonis tuis cogaris vel impudenter rogare aliena, vel serviliter ex alieno vivere, vel periculose furari aliena.

Mors non formidanda. **XXI.**

Fac tibi proponas mortem non esse timendam ;

Quæ bona si finis est, finis tamen illa malorum est.

Mors vel ob hoc timenda non est, quod finis est omnium huius vitæ malorum.

Uxor loquax, si proba, ferenda. **XXII.**

Uxoris linguam, si frugi est, ferre memento :

Namque malum est nil velle pati, nec posse tacere.

In amicis leviuscula quedam vitia ferenda sunt, si alioqui probi fuerint ; velut in uxore, si paulo sit loquacior aut linguæ procacioris ferendum est, si alioqui pudica est & frugi, hoc est, suo fungens officio, maxime quod linguæ morbus ei semini petularis est. Malus est is qui nihil vitii ferre potest in aliis, præsertim cum res facilis sit tacere. Sic enim uxor desinet obgannire, si nihil respondeas, quemadmodum solitus est Socrates.

Pietas erga parentes. **XXIII.**

Dilige non agra charos pietate parentes :

Nec matrem offendas, dum vis bonum esse parenti.

Pietas, amor, & cultus est erga parentes, patriam, Deum, & si quis loco parentum est : quidam veluti legibus coacti, colunt parentes, non ex animo. Dilige parentes charos pie-

ne non agat id est, non coacte neque gravatim, sed
prompè & alacriter, Et si quid inciderit dissidii inter pa-
rentes, ita alteri obsequaris, ut alterum non offendas; sed
pietas tua careat omni molestia.

DISTICHORUM DE MORIBUS. LIB. IV. PRÆFATIO.

Securam quicumque cupis traducere vitam,
Nec vitis habere animū, quæ moribus obsunt;
id est præcepta tibi sepe reloganda memento.
Invenies aliquid, in quo te usare magistro. *quod tibi
in hoc*
Et hoc procemium est quarti libri. Si vis
esse liber ab omnibus vitiis, & nullius mali conscius vivere,
hæc semper habeas præ manibus; in quibus aliquid in-
venies, in quo teipso magistro possis uti, hoc est, ut ipse re-
gas ac modereris vitam tuam, adjurus his præceptis.

Divitiarum contemptus. I.

Despice divitias, si vis animo esse beatus: hoc præceptum hinc
Quas qui sufficiunt, mendicant semper avari. *semper reloganda
memento.*
Non jubet abjicere divitias, sed non magni facere: ete-
nim qui has sufficiunt, hoc est mirantur ac magni faciunt,
dum non audent uti quæ possident, & semper aliquid ac-
cumulant, semper mendicant, hoc est egeni sunt.

Vivere ad naturam optimum. II.

Commoda natura nullo tibi tempore deerunt.
Si contentus eo fueris, quod postulas usus. *quod tempore qua-
rent.*
Si meriaris sumptus ulu, hoc est, necessitate, non am-
bitione, neque voluptate, nunquam tibi deerunt commo-
ditates naturæ, quæ paucis contenta est, cum cupiditates
immensum desiderant.

Res ratione agendæ. III.

Cum sis incautus, nec rem ratione gubernes:
Noli fortunam, quæ non est, dicere cecam.
Si res malè tibi succedant tuapte negligentia, ne con-
feras culpam in Fortunam, & illam cecam appelles, cum
tu ipse magis parùm prospexeris. Potest accipi bifaram,
(quæ non est,) id est, quæ nulla est; ingunt enim mortales
hanc

hanc Deam, cum nulla sit. Aut *Quæ non est subaudire;*
Amor pecuniarum ad usum. IV.

Dilige denarium, sed parce dilige formam:
Quam nemo sanctorum, nec honestus capiat habere.

Amare pecuniam ad usum, prudentis est: Amare ut formam pascas oculos, avari ac dementis. Denarium volunt omnes, formam soli mali capiant.

In valetudine ne opibus parcas. V.

Cum fueris locuples, corpus curare memento:

Ager dives habet nummos sed non habet ipsam.

Cum agitur de corporis valetudine, ne tui parcas divitiis tuis. Etenim qui morbo non succurrit, ne minuat pecuniam, is habet quidem nummos, ut seipsum non habet, cum male valeat. Mavult nummos esse salvos quam seipsum; & illis frui quam seipso. Fortasse pro se legendum se.

Castigatio paterna ferenda. VI.

Verbera cum tuleris discens aliquando magistri:

Per patris imperium cum verbis exit in iram.

Vapulanti puer à præceptore, cum disceres literas; multo magis ferre convenit, cum pater te verbis objurget. Tuli illi literarum tyrannidem multò severiorem; ferat & patris imperium, qui etiam cum irascitur, tamen à verberibus temperat.

Certa & utilia agenda. VII.

Res age qua profunt: rursus vitare memento,

In quibus error inest, nec spes est certa laboris.

De quibus dubitas, ea ne feceris. Age illa ex quibus certa speratur utilitas. Rursus in quibus falli possis, & incertum est profutura sint, an nocitura, ab iis abstinere.

Libenter donandum. VIII.

Quod donare potes, gratis concede roganti:

Nam rectè scisse bonis in parte lucrorum est, ipsum D

Donare libenter, si quid potes. Nam lucrum est, non damnum, quod contuleris in bonos: & beneficium dando accepit, qui digno dedit. Redde enim cum splendore, quod probo viro benefeceris.

Suspicio

Suspicio statim expedienda. IX.
Quod tibi suspectum est, confestim discute quid sit:
Namque solent, primò quæ sunt neglecta, nocere.

Quæ suspicionem habent mali, ea noli negligere; sed statim examina, & exquire ejusmodi sint. Nam initiis facillimè medeberis, si quid mali sit: at neglecta crescunt & maxime lædunt postea; veluti si suspicaberis amicum alieniore esse in te animo, noli negligere quid tibi velit, sed excute unde hoc natum sit, & si quid est, statim occurre nascenti malo.

Venus abstinentiâ cohibenda. X.

Cum te detineas Veneris damnosa voluptas,
Indulgere gula noli, quæ ventris amica est.

Cave ne duplices morbum tuum; unus enim utcumq; fertur, duo simul ferri non possunt. Amare damnosa res, damnosa gula; quod si pariter utroque laboras malo, superest ut mox ad egestatē redigaris. Gulam vocat studium exquisitorum ciborum, eamq; dicit ventris amicam, quod per eam ventris saginatur, res & fama decrescit.

Homo malus, fera pessima. XI.

Cum tibi proponas animalia cuncta timere:

Unum hominem tibi præcipio plus esse timendum.

Cum tuâ sponte putas omnes feras esse timendas, meo præcepto unum animal maximè timebis, nempe hominem. Nam nulla bestia magis homini nocet, quam homo homini.

Sapientia fortitudini præferenda. XII.

Cum tibi prævalida fuerint in corpore vires:

Fac sapias, sic tu poteris vir fortis haberi.

Si natura dedit vires corporis, non statim vir fortis eris, nisi adjunkeris ingenii vim, hoc est, sapientiam, quæ corporis robore recte utaris.

Amicus cordi medicus. XIII.

Auxilium à nobis petito, si forte laboras;

Nec quisquam melior medicum quàm fidem amicus.

Corporis morbos aperi medico, animi morbos aperi fideli amico. Ille pharmacis sanat, hic verbis. Aliter, si quid

quid morbi inciderit, magis amicum accersere, quam medicum.

Sacrificium, spiritus contritularis. XIV.

Cum sis ipse nocens, moritur cur vittima pro te?

est, in
mactari

Stultitia est, morte alterius sperare salutem.

Veteres credebant expiari scelus commissum mactata pecude, quæ nihil commiserat, & pro alieno peccato innocens dabat poenâ; cum is, qui peccavit, potius mactari debuerit quàm victima. Stultæ autem sperabant alienam mortem sibi saluti fore, cum sua quemque mala de suo dependere oporteat.

Amicus ex moribus deligendus. XV.

Cum tibi vel socium, vel fidum quæris amicum,

Non tibi fortuna est dominis, sed vita petenda:

Amicus quem velis adungere, non æstimandus est & censu, sed ex moribus. Idem oportet fieri in luxoribus.

Avaritia vitanda. XVI.

Vere quæsis opibus, fuge nomen avaritæ:

Quid tibi divitiæ prosunt, si pauper abundas?

Frustra perastis divitias, si partis uti non audes, & inter magnas opes vivis inops. Nihil enim refert habere, si quæ habes nihilo plus tibi prosunt, quàm ea quæ non habes.

Voluptas inimica famæ. XVII.

Si famam servare cupis, dum vivis, honestam,

Fac fugias animo, quæ sunt mala gaudia vitæ.

Si cupis honestam tueri famam, noli amare voluptates inhonestas, nempe gulæ, libidinis & similia.

Senem etiam deliram nē irriseris. XVIII.

Cum sapias animo, noli irridere senectatem:

quomodo
sentit ju-
venis sen-
ex in
illo

Nam quicumque senex, sensus puerili in illo est.

Cum per ætatem viget ingenium tuum, & animi vis, noli deridere senectatem, quæ minùs animo valeat. Desipiscit enim omnis senex, & ad puerilem stultitiam redit, Etatis igitur vitium ferendum, non ridendum est.

Opes fluxæ, ars perpetua. XIX.

Disce aliquid: nam cum subita fortuna recedit, Ars remansit, visumque hominibus non deseris unquam.

Opes

Opes sæpenumero subita fortuna eripit homini, veluti incendio, ferr®, bello, naufragio: verùm ars eripi non potest. Hæc itaque certissima possessio est, quæ semper & ubique te possit alere.

Mores ex verbis cogniti. XX.

Omnia perspicito tacitus quæ quisque loquatur: *Prospiciat una*
Sermo hominum mores & celat, & indicat idem. *itas*

Nulla res magis arguit & aperit vitam & ingenium hominis, quàm illius oratio: hoc est certissimum animi speculum. Igitur si vis hominem cuiusmodi sit cognoscere, perpende tecum qualis sit illius oratio. Sermo indicat mores hominis, si loquatur ex animo: & celat idem, si vel taceat, vel dissimulanter loquatur.

Ars usu juvanda. XXI.

Exerce studium, quamvis perceperis artem:
Ut cura ingenium, sic & manus adjuvas usum.

Ut evanescunt disciplinæ, nisi exercitatione confirmes, sic artificium opere confirmandum erit, nè excidat.

Vitæ contemptus. XXII.

Multum nè cures venturi tempora lethi: *falsi D*
Non times is mortem, qui scis contemnere vitam. *metuit*

Si vis liber esse à metu mortis, discite vitam non magni facere. Et (quemadmodum eleganter docet Aristoteles) nullius rei jucunda fruitio est, nisi quam aliquo modo contempseris.

Discendum & docendum, XXIII.

Disce, sed à doctis, indoctos ipse doceto:
Propaganda etenim rerum doctrina bonarum.

Disce non à quovis, sed ab his qui possunt docere. Rursum quod ab aliis didiceris, id aliis impertire. Utiliū enim rerum scientia non est premenda, sed per manus tradenda.

Bibendi ratio. XXIV.

Hoc bibe quod prodest, si tu vis vivere sanus: *prodest D*
Morbi causa mali est homini quandoque voluptas. *namq; est quæ*
Nè biberis supra vires. Brevis enim illa bibendi voluptas, sæpenumero conciliat homini molestum & diuturnum morbum. *unusq; D*

Nè damnes quod probaveris. XXV.

*La idaris quodcumque palam, quodcumque probaris,
Hoc vide nè rursus levisaris crimine damnes.*

Levis & inconstans videberis, si quod aliquando coram multis laudaris, idem postea damnes. Quod si mutasti sententiam, fac sileas. Fortasse pro vide, legendum est fuge, *Crimine* id est, suspitione, & cum vituperio.

Circumspectus sis in utraque fortunâ. XXVI.

Tranquillis rebus quæ sunt adversa caveto :

Rursus in adversis molius sperare memento.

Nè securus sis, cum fortunâ tranquilla est, sed tempestatem cavo. Rursus cum fortunâ sævit, animum sustine spe melioris fortunæ, quæ successura sit. In secundis rebus timenda sunt adversa, nè sis supinus; in adversis speranda sunt lætiora, nè deficiās animo.

Stadio crescit sapientia. XXVII.

Discere nè cesses : curâ sapientia crescit :

Rara datur longo prudentia temporis usu.

Juxta Solonis sententiam. Oportet senescere semper aliquid addicentes. Nam (rara) hoc est, singularis & enimia prudentia contingit (longo usu) id est, diurnâ experientia ætati. Quanquam mihi magis probatur, hic ut sit sensus, semper discere, studio crescit sapientia. Nam pauci sunt qui prudentes evadunt experientia rerum; vel quia paucis contingit diu vivere vel quia complures stultitiam non exuunt hac vitâ. Certissima ac brevissima ad sapientiam via est doctrina.

Parcè laudandum. XXVIII.

Parte laudato : nam quem tu sape probaris,

Unus dies, qualis fuerit, monstrabit, amicum.

Nè laudes amicum effusius : cujus non feceris periculum : siquidem ille sapiens abs te laudatus, uno aliquo die declarabit alium fuisse se quam tu prædicaras.

Discere nè pudeat. XXIX.

Nè pudeat, quæ nescieris, te velle doceri :

Scire aliquid iam est, pudor est nil discere velle.

Quidam stulto quodam pudore malunt semper nescire, quam

quàm semel discere : cùm scire pulchrum sit, & pudendum nihil velle discere. Ergo honestum velle.

Rebus utendum ad sobrietatem. XXX.

Cum Venere & Baccho lis est & iuncta voluptas : est coniuncta
Quod lautum est animo complectere, sed fuge lites.

Excerpe quod inest boni : fuge quod adjunctum est mali. Exhilarat potatio, discutit curas, utere hac commoditate : sed rursus ebrietas incitat ad jurgia, hoc cave. Item Venus delectat : sed habet sua jurgia. Ama igitur absque disidiis.

Tristibus & tacitis non fidendum. XXXI.

Demissos animo, ac tacitos vitare memento : tacitos
Quod flumen placidum est, forsitan lateat alijs unda.

Tristes ac tacitos vita ; videntur enim aliquid magni mali moliri : quemadmodum cavendum est flumen ea parte quâ tranquillum est, nam illud profundissimum esse solet. Ità Cæsar magis metuebat Brutum & Cassium, palidos ac tacitos, quam Antonium ebrium.

Sors sorti conferenda. XXXII.

Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum, fortuna tuarum
Alterius spectata quo sis discrimine peior.

Quoties tædet te tuæ sortis confer eam cum aliorum fortuna : & videbis te nihilo pejorem, hoc est, infeliciorem multis.

Ultra vires nihil aggrediendum. XXXIII.

Quod potes id tenta, nam litus carpere remis
Tutius est multo, quam velum tendere in altum.

Aggredere tuta magis quàm magna. Tutius etiam tuto navigare juxta litus, ac remis uti, quàm passis velis periclitari in fluctibus. Nec enim omnibus favent venti fortunæ.

Cum iusto iniquè non contendendum. XXXIV.

Contra hominem iustum præve contendere noli.

Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

Noli præve hoc est, maliciore & datâ operâ, ac perversè contendere cum homine iusto. Nam Deus nunquam hoc relinquit inultum.

Fortuna utraque æquè ferenda. XXXV.
*Ereptis opibus noli gaudere querendis: ^{maiorē dolen-}
 Sed gaude potius, tibi si contingat habere. ^{do D}*

Si divitiæ contingant, gaude; si ereptæ fuerint, noli cruciari, sed tunc utere philosophiâ. Neque enim tantum boni habent, ut sit admodum dolendum, si perierint; neque rursus tantum mali, ut non sint libenter accipendæ, si forte contigerint. Constat carmen esse depravatum: Arbitror legendum, *Noli marere querendo*. Porro querendo non est à queror, sed à queror deponenti verbo.

Ab amico quid ferendum. XXXVI.
*Est iactura gravis, quæ sunt amittere damnis:
 Sunt quidam quæ ferre decet patienter amicum.
 Si verbulo lædat amicus, ferendum est. At damna rerum
 nemo potest æquo animo ferre. In his igitur cavendum
 ne lædatur amicum.*

Tempori non confidendum. XXXVII.
*Tempora longa tibi noli promittere vita.
 Quocunque ingrederis, sequitur mors corporis umbra.
 Nemo potest sibi longævitatē promittere: cum mors
 hominem quocunque eat non aliter insequatur, quàm um-
 bra corpus: Fortasse legendum, *Corpus ut umbra*.*

Deus quibus placandus. XXXVIII.
*Thure Deum placa, vitulum sine crescat aratro:
 Ne credas placare Deum, dum cade litatur. cD*

Non gaudet Deus morte pecudum, ergo thure litan- dum est illi, hoc est, re innoxia, & minimi sumptus. At hodie plerique Christianorum, licet apud hos sublatus sit mos immolandi pecudes, tamen Deum ac Divos sibi tantum non devinctos esse putant, si eis gemmas, aurum, argentum, serica suspenderit, vel ostendenda tantum, vel in luxum paucorum vertenda: immemores hæc semper à sanctis fuisse contempta, & si fortè obtigerint, in egentium usus fuisse effusa.

A potentioribus læsus dissimula. XXXIX.
*Cede locum læsus fortuna, cede potius:
 Cedere qui potuit, prodesse aliquando valebit.*

Qui

Qui rem habet cum proceribus, quoniam prodesse possunt in multis necesse est, ut aliquando mustet injurias, id est, tacitus ferat. Lædunt enim aliquando potentes, & tyrannidem exercent. Hic igitur prudens illis debet cedere, ut postea per illos, suis prodesse possit. Nam si resistens reddiderit eos hostes, nec sibi, nec suis prodesse poterit.

Castiga teipsum. XL.

*Cum quid peccaris, castiga te ipse subinde:
Vulnera dum sanas dolor est medicina doloris.*

Ubi senseris te alicubi peccasse, statim poenas sumito de teipso, & noli tibi ignoscere: teipsum objurga, tibi ipsi laboris aliquid indicito. Nam, ut in sanandis vulneribus dolor dolore sanatur: siquidem ne doleat vulnus infundis acris quæ mordent: sic ista reprehensio, tametsi amara est, tamen medetur vitio animi.

Amicus mutatus, non vituperandus. XLI.

*Damnâris nunquam post longum tempus amicum,
Mutavit mores sed pignora prima memento.*

Si is, cum quo tibi fuit diutina consuetudo, forte mutatis moribus, alius esse cœperit, hoc debes tribuere veteri necessitudini, ne vituperes eum, etiamsi non est dignus qui ametur.

Beneficiorum collatio attendenda. XLII.

Gratior officii quæ sis magis, charior esto:

Nè nomèn subeas, quod dicitur officiperda.

Ut sis charus omnibus, esto gratus. (*Officii*) id est, beneficium & benemeretis. Invisum enim apud omnes est nomen *officiperda*. Sic enim vocant eum, in quem collatum officium perditur. Nihil enim tam perit, atque id quod confertur in ingratum.

Suspicionem tolle. XLIII.

Suspensus caveas, nè sis miser omnibus horis.

Nam timidus & suspectus aptissima mors est.

Qui sibi fingit periculum, is nunquam non miser vivit. Nihil igitur huic aptius, quam mors; quandoquidem non potest jucundè vivere. *Suspensus*, hic accipitur active pro suspicioso.

Humanitas erga servos. XLIV.

Cum fueris servos proprios mercatus in usus,
Et famulos dicas; homines tamen esse memento.

Sic utare servis tuis, licet emptis, ut memineris homines esse non pecudes: quod empti sunt, fortunæ fuit; quod homines sunt, in hoc tibi sunt pares.

Occasionem rei commodæ ne prætermittas. XLV.

Quamprimum rapienda tibi est occasio prima:

Caque Ne rursus queras, quæ jam neglexeris ante.

Occasio, quam ante dixit frontem habere capillatam, statim est arripienda: nè si se subdixerit, frustra quæras postea quam prius contempseras.

Non lætandum de repentino obitu. XLVI.

Morte repentinâ noli gaudere malorum:

Felices obeunt, quorum sine crimine vita est. *mur* D

Si mali subito moriantur, dolendum magis est, quam gaudendum. Gaudendum potius in morte bonorum, quorum mors felix est. Vel sic, Si videris malos subito tolli, noli gaudere. Contingit idem bonis & innocentibus, ut intelligas hoc casu accidere, non vindicta numinis.

Pauper simulatum viter amicum. XLVII.

Cum conjux tibi sit, nec res, & fama laboret;---

Vitandum ducas inimicum nomen amici.

Si pauper habueris uxorem quæ laboret famâ, hoc est, de qua homines malè loquuntur, (ducas) id est, existimes nomen amici vitandum esse utpote inimicum famæ tuæ: videberis enim prostituere uxorem hoc prætextu, & hoc nomine divites pauperum uxores capiant. Tametsi potest & alius esse sensus, nimirum hic: Si tibi sit uxor re latis laurâ famæque secundâ noli te dare in familiaritatem potentum, nè quid labis uxori tibique contrahas.

Junge studium. XLVIII.

Cum tibi contingat studio cognoscere multa;

Fac discas multa, & omnes nescire doceri.

Quo plura didiceris hoc plura stude cognoscere, nè videaris indocilis ullius rei.

Brevitas

Brevitas memoriz amica. XLIX.

Mirari verbis nudis me scribere versus.

Hos breuitas sensu fecit coniungere binos.

Sententia nudis verbis explicanda est: melius enim meminimus quæ brevia sunt: Idcirco nudis verbis singula præcepta singulis Distichis complecti voluit, ut apertior esset & brevior. Thomas Hearne 1697

Thomas Hearne 1697

DICTA SAPIENTUM, E GRÆCIS

ut habentur, à nescio quo Græculo utcumq;

collecta, vel conficta potius, Erasmo Interprete.

Erasmus

Periantri Corinthii.

Omnibus placere.
Periculosa temeritas.
Semper voluptates sunt mortales; honores autem immortales.

Amicis ad verâ fortunâ uerentibus idem esto.
Lucrum turpe res pessima.
Infortunium tuum celato, nè voluptate afficias inimicos.
Veritati adhæreto.
Violentiam oderis.
Voluptati tempera.
Pietatem sectare.
A vitis abstinere.
Supplicibus misericors esto.
Sapientum utere consuetudine.
Bonos in pretio habeto.
Probrum fugito,

Ea facito quorum non possis poenitere.
Quod iustum est imitare.
Benè meritos honora.
Calumniam oderis.
Cum erraris, muta consilium.
Omnibus te ipsum præbe.
Magistratus metue.
Quicquid promiseris facito.
Age quæ iusta sunt.
Principibus cede.
A iurejurando abstinere.
Laudato honesta.
Beneficium repende.
Bona res quies.
Liberos institue.
Litrem oderis.
Audi quæ ad te pertinent.
Responde in tempore.
Nè cui inideas.
Oculos moderare.

Spem fove.

Affabilis esto.

Diuturnam amicitiam custo-
di.

Concordiam sectare.

Ne loquaris ad gratiam.

Ne tempori credideris.

Ne quavis de re doleas.

Seniorem reverere.

Parvo tanquam immortalis.

Sperato tanquam mortalis.

Ne effertaris gloriâ.

Cede magnis.

Mortalia cogita.

Ne prior injuriam facias.

Mortuum ne rodito.

Consule inculpate.

Teipsum ne negligas.

Mortem oppete pro patriâ.

Bx ingenuis liberos crea.

Arcanum cels.

Opportunitatem expecta.

Largire cum utilitate.

Dolorem fuges.

Amicis utere.

Delecta amicos.

Bianth.

In speculo teipsum contemplare, & si formosus appare-
bis, age quæ deceant formam : sin deformis, quod in facie
minus est, id morum pensato pulchritudine.

De numine ne malè loquare, quid sit autem ausculta.

Audito multa, loquere pauca.

Prius intellige, & deinde ad opus accede.

Ne ob divitias laudâris virum indignum.

Persuasionem cape, non vi.

Compara in adolescentiâ quidem modestiam, in sen-
ectute verò sapientiam.

Hiitaci Mitylenai.

Quæ facturus es, ea ne præ-
dixeris : frustratus enim

rideberis.

Depositum redde.

A familiaribus in minutis
rebus læsus feras.

Amico ne maledixeris.

Uxori dominare.

Quæ feceris parentibus, ea-
dem a liberis expecta.

Desidiosus nè esto.

Ne contende cum parenti-
bus etiam si iusta dixeris.

Ne geras imperium prius-
quam parere didiceris.

Infortunatum ne irriseris.

Quæ fieri non possunt, cave
ne concupiscas.

Ne festinaveris loqui.

Nosce teipsum.

Ante

Ante omnia venerare numen.	Legibus pare.
Parentes reverere.	Ne quid nimis.
Voluptatem coerce.	Audito libentur.
Inimicum nè putes amicum.	Inimicitiam solve.
Inter amicos nè sis iudex.	Uxorem ducito ex æqualibus : ne si ex dignioribus duxeris, dominos tibi pares, non affines.
Nè lingua præcurrat mentem.	

Cleobuli Lindii.

Nè sis unquam elatus.	ficiscere.
Libros revolve.	Lapis auri iudex : aurum hominum.
Iustè iudicato.	Mendax calumnia vitam corrumpit.
A maledicentia temerato.	Mendaces odit quisquis prudens ac sapiens.
Parentes patientia vince.	Domus curam age.
Inferiorem ne rejicias.	Liberos tibi charissimos erudi.
Ne teipsum præcipites in crimen.	Bonis benefacito.
Res amici diligas, & perinde serves ut tuas.	Suspicionem abjicito.
Quod oderis, alteri ne feceris.	Beneficii accepti memento.
Ne cui miniteris : est enim muliebre.	Aliena ne concupiscas.
Citiùs ad infortunatos amicos quàm fortunatos pro-	Voto nihil pretiosius.

Chilonis Lacedæmonii.

Nosce teipsum.	Ne cui invid eas mortalia.
Temperantiam exerce.	Turpia fuge.
Tempori pare.	Iustè rem para.
Multitudini place.	Sapientià utere.
Moribus probatus esto.	Ne quid suspiceris.
Oderis calumnias.	Ne fueris onerosus.

Solonis Atheniensis.

Deum cole.	Veritatem sustineto.
Amicis succurre.	Legibus parero.

40 *dicta sapientum.*

Iracundiz moderare.
Malos odio prosequitor.
Parentes reverere.
Neminem invideto.

Nè jurato.
Cogita quod iustum est.
Virtutem laudato.

Thalesis Milesii.

Principem honora.
Similis tui sis.
Quod adest boni consulito.
Gloriam sectare.
Pacem dilige.
Susurronem ex aedibus ejice.

Amicos probato.
Nemini promittito.
A vitis abstineto.
Viræ curam age.
Laudatus esto apud omnes.

dicta sapientum ex

*Aulontii Carmine, atq; in his ex-
trema sententia ferè semper est gemina,
& Disticho comprehenditur.*

Pertandri, Carmine Phaleucio.

*N*unquam discrepat utile à decoro.

Id est, nihil utile quod non est honestum.

Plus est sollicitus, magis beatus.

Id est, quo quisque dicitur, hoc magis sol-
licitus vivit.

Mortem optare malum, timere peius.

Miser est, qui tædio vitæ mortem optat : sed miserior,
qui semper timet mortem.

Faxis ne libeat quod est necesse.

Quod necesse est facere, fac ut libenter facias.

Multis terribilis, caveo multis.

Quem multi timent, is multos timeat necesse est.

Si fortuna juvat, caveo tolli.

Si fortuna tonat, caveo mergi.

Nè extollaris fortunæ prosperitate : In rebus adversis
nè frangaris animo.

Bi-

Bianis, Carmine Heroico.

O *Venam summa boni? Ment qua sibi conscia redi.*
Id est quid optimum? Anima bene sibi conscius.
Pernicies homini qua maxima? Solus homo alter.

Id est, homini maxima perniciēs est ab homine.
Quis dives? Qui nil cupiat. Quis pauper? Avarus.
Dives est, non qui multa possidet, sed qui sua forte contentus est. Avarus omnis pauper est, qui, quod habet, non habet.

Quae dos matronis pulcherrima? Vita pudica.
Mulier, etiam pauper, indotata non est, si casta est.

Qua casta est? De qua mentiri fama vere tur.
Casta non est, de qua fama turpiter loquitur.

Quod prudentis opus? Cum possis, nolle nocere.

Quod stulto proprium? Non posse & velle nocere.

Proprium prudentis est, etiam cum possit, nolle tamen ulcisci. Malus, etiam cum non possit, operatur tamen laedere.

Pittaci, Carmine Iambico Trimetro.

L *Oqui ignorabit, qui tacere nesciit.*
Eiusdem est artis, recte tacere, & recte loqui.
Bono probari malo, quam multis malis.

Non refert quam multi laudent te sed quales: nam ab improbis laudari, vituperari est.

Demens superbis invidet felicibus.

Stultitia est cruciari felicitate malorum, quasi in vulgaribus bonis sit sua felicitas.

Demens dolorem ridet infelicitum.

Aequè stultum est gaudere calamitate malorum, quasi non & ante fuerint infelices.

Pareto legi quisquis legem sanxerit.

Quod aliis praescripseris, ipse servato.

Plures amicos res secundâ compares.

Paucos amicos rebus adversis probes.

Prospera fortuna conciliat multos amicos: at resistere fortunâ pauci manent, sed sinceri.

CLEOBULI, Carmine Asclepiadeo.

Uanto plùs liceat, tanto libe a' minùs.

Quò potentior es, hoc magis cave ne quid pecces :
& quò plùs tibi permittunt homines ob principatum, hoc
ipse minùs permittas tibi.

Fortuna invidia est immeritus miser.

Cùm bonis male est, fortunæ imputatur, cùm ea sæpe
magnatum sit culpa.

Felix criminibus nullus erit diu.

Felicitas malo parta non est diuturna.

Ignosces aliis multa, nihil tibi.

In alios lenis esto, in teipsam severus.

Parcis quisque bonis, prodere vult bonos.

Qui bonos viros tradit in manus bonorum, is servat,
non perdit quos prodit. Quanquam suspicor legendum.

Parcis quisque bonis, perdere vult malos.

Ut sit sensus, Qui malos ac nocentes afficit supplicio, is
miseretur bonorum & innocentium, quos ab horum vio-
lencia liberat. Et (quisque) positum est pro (quisquis.)

*Majorum meritis gloria non datur :**Turpi sæpe datur fama minoribus.*

Laus parentum non tribuitur posteris : at probra paren-
tum sæpe obijciuntur liberis.

CHILONIS, CARMINE CHORI-

ambico, ex Choriambis tribus & Amphi-
bracho, videtur Soradicum.

Olo minor me timeat, despiciatque major.

Sic est moderanda vitæ ratio, ut nec in-
ferioribus sis formidini, quod est tyranni-
cum ; nec superioribus contemptui, quod
est abjectæ fortunæ.

Vive memor mortis, immemor ut sis salutis.

Sic fuge turpia quasi hodie moriturus : Sic cura hone-
sta studia, quasi semper victurus. Quanquam hic versus
depravatus est, suspicor ita legendum,

Vive

DICTA SAPIENTUM. 43

Vive memor mortis, ut sis memor & salutis. Aut sic:

Vive memor mortis, nè sis immemor & salutis.

Tristia cuncta exsuperes, aut animo, aut amico.

In rebus aduersis, aut amici consuetudine pelle mœrorem, aut animo te sustine.

Tu bene si quid facias, non meminisse sas est.

Benefacta tua prædicent alii.

Grata senectus homini, qua parilis iuventa:

Illa iuventus grauior, qua similis senectæ.

Florida senectus simillima est adolescentiæ: morosa iuuentus simillima est senectuti.

SOLONS, Carmine Trochaico.

*D*ico tunc vitam beatam, sata cum peracta sunt.

Nemo beatus, nisi qui feliciter diem obierit.

Par pari jugato conjux & dissides, quod impar est.

Firmissima est amicitia quæ inter pares colit.

Non erunt honores unquam sortuisti muneris.

Honos verus virtutis est præmiũ, non munus fortunæ.

Clam coarguas propinquum, sed palam laudaveris.

Amicum laudato palam, sed errantem occultè corripes.

Pulchrius multo parari, quàm creari nobilem.

Clarior est nobilitas quam ipse tuis virtutibus tibi pararis, quàm quæ ex majorum imaginibus contigit.

Certa si decreta fors est, quid cavere proderis?

Sive sunt incerta cuncta, quid timere proderis?

Si fatum vitari non potest, quid prodest præscisse? sin incertum, stultum est timere quod an eventurum sit nescias.

THALETIS, versu Pentametro.

*T*urpe quid ausurus, te sine teste time.

Quod apud alium puderet facere, nè solus quidem ausus facere, veluti teipso teste.

Vita perit, mortis gloria non moritur.

Etiam post mortem vivit gloria benefactorum.

Quod facturus eris, dicere sustuleris.

Sic, si quid est in animo facere, nè quis impediat.

Crux

Crux est, si metuas, vincere quod nequeas.

Auger sibi molestiam, qui timet, quod vitari non potest.
Cum verè obsurgas, sis inimice iuvas.

Præstat verè carpi ab inimico, quàm falsò laudari ab amico.

Nil nimium, satis est, ne sis & hoc nimium.

Nè quid nimis: nā modus omnibus in rebus est optimus.

*Sequuntur Mimi Publiani ab Erasmo
 castigati & elucidati.*

ERASMUS ROTTEROD. Lectori S.D.

IN hos depravatissimè scriptos reperi commenta-
 rios, longè prodigiosiores quàm in Catonem,
 qui neque cælum neque terram attingerent, & ta-
 men accuratissimè depictos, ceu rem sacram, O
 sæculum illud infelix! Sunt plerique Senarii Iam-
 bici, sed Latine comædiæ libertatem non fugien-
 tes: si quod diversum genus inciderit, annotabi-
 mus. Ceterum qui scire volet à quàm portentosis
 mendis hos Mimos vindicaverimus, is consuetat
 omnibus quos ante nostram editionem habebam vul-
 gati codices, Vale Lector, & fructuere,

Lienum est omne, quicquid optando evenit.

*Sensus est, id quod nostro studio para-
 tur verè nostrum est: quod verò contingit
 alienum est: nempe quod fortuna possit
 eripere.*

Ab alio expelles, alteri quod feceris.

Qualis fueris in alios, tales alii futuri sunt in te.

Animus

Animus vereri qui scit, scit tunc aggredi.

Qui intelligit periculum, is novit cavere periculum : temeritas autem periculose rem aggreditur, quia nescit timere.

Auxilia humilia, firma consensu facit.

Concordia fortia facit, etiam quæ sunt imbecilla : contra, discordia maximas opes debilitat.

Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.

Nobis in manu est, non incipere amare : ubi coeperis, jam illi servus es, nec potes excutere cum velis.

Aut amat, aut odit mulier : nihil est tertium.

Mulier nimis est vehemens in utramque partem : animal affectibus obnoxium. Quanquam hujusmodi viros etiam non paucos reperias, nimis in utramque partem vehementes.

Ad tristem partem strenua suspicio.

Qui parum sunt felices, magis laborant suspitione. Vel sic. Suspicio plerumque venit in partem deteriorem.

Strenua hic tritam ac propensam significat.

Ames parentem, si æquum est : si aliter, feras.

Bonum parentem ama : difficilem tole, vel ob hoc, quia pater est. *Æquum* dixit, pro commodo & humano, *Aspicere oportet, quod possis deperdere.*

Serva quod nolis perire : Oculus autem, hoc est, presentia domini, optimus rei custos.

Amici vitia si feras, facis tua.

Tibi imputabitur quicquid peccat amicus, cum non admones.

Alicna homini ingenuo acerba est servitus.

Aliis servire, durum est ei qui liber sit natus, & aliis imperare solitus.

Absentem lædis, cum ebrio qui livigat.

Mens enim ebrii non adest, cum qua loquendum est : Itaque perinde est ac si non adesset ipse.

Amans iratus multa mentitur sibi.

Multa enim constituit in animo, quæ non præstat postea. Egone illam, quæ me : quæ illum ?

Avatus

Avarus ipse miseria causa est sua.

Nam tuâ sponte & volens pauper est.

Amans quid cupias scis; quid sapias, non vides.

Amans sine iudicio cupit, nec expendit salubre sit an perniciosum id quod cupit.

Amans quod suspicatur vigilans somniat.

Qui amat, ipsi sibi omnia lingunt; & inani spe sibi blandiuntur.

Ad calamitatem quilibet rumor valet.

Tristitia facillè sparguntur in vulgus; quæ recta sunt & honesta, vix creduntur.

Amor extorqueri non potest, elabi potest.

Amor non potest subito vique expelli, sed paulatim potest elabi.

Ab amante lacrymis redimas iracundiam.

Amans iratus lacrymis placatur.

Aperit mala cum est mulier, tum demum est bona.

Fucatum & fraudulentum animal est mulier, &que minime noxia cum palam est mala. Indicat nulli a esse bonam.

Avarum facile capias, ubi non sis idem.

Avarum non potest ferre avarus. Vel, facillè fallas avarum, nisi sis idem quod ille est, id est, avarus & ipse.

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Non est ejusdem amare & sanæ mentis esse. Perinde quasi velis cum ratione insanire, quemadmodum habet Terentius.

Avarus nisi cum moritur, nihil recte facit.

Etenim cum moritur, tum demum permittit alios suis opibus frui.

Astute dum celatur, se atas indicat.

Senectus celari non potest. Nisi fortè sic legendum est, *Astu crimen celatur, se atas indicat.* Tempus enim aperit omnia.

Avarum damno potius quàm sapiens docet.

Sapiens non cruciatur damnis rerum, sed is qui magni facit pecuniam.

Avaro quid mihi optes, nisi ut vides diu?

Propterea quod miserrime vivat. Summum igitur malum optat avaro, qui optat diuturnam vitam.

Animo dolenti nihil oportet credere.

Quam diu doles, ne quid tibi ipsi fidas; nihil enim sani luet dolor: expecta donec residat aegritudo, tum statue quid vellis loqui aut facere.

Alienum nobis, nostrum plus aliis placet.

Sus quemque sortis poenitet. Alienus miratur verbis duntaxat; ceterum si ad rem ventum sit, pauci velint cum aliis commutare.

Amare juveni fructus est, crimen seni.

Amor voluptas est in juvene; scelus in sene, non voluptas.

Anus cum ludis, moris debetis facis.

Anum vicinam morti non decet lusus; videtur enim mortem delectare velle.

Amoris vulnus, idem qui sanat, facit.

Desiderii vulnus sanat idem, qui facit, si sui copiam facit. Alludit ad Telephi fabulam.

Ad poenitendum properat, citò qui judicat.

Ne statim pronuncies: nam precipitati iudicii saepe poenitet.

Amicos res optima parant, adversa probant.

Et hoc carmen depravatum est, forte sic legendum: *Amicum optima res parant, adversa probant.* Secunda fortuna conciliat amicos, adversa explorat, ficti sint an veri.

Aleator quando in arte est melior, tanto est nequior.

Hoc est carmen Trochaicum. In mala re quo magis excellis, tanto sceleratior es: veluti miles quo melior est, hoc vir nequior.

Arcum tunc mihi frangit, animum remissio.

Arcus frangitur, si nimium tendas. Animi vires augentur exercitatione, otio franguntur.

Bis est gratum, quod opus est, ultra si offeras.

Beneficium precibus extoritur magnam gratie partem, perdidit: quod ultra oblatum est, id bis gratum.

Beneficium dare qui nescis, injuste petis.

Non

Non debet uti beneficiis aliorum, qui ipse nemini benefaciit.

Bonum est, fugienda a facie alieno in malo.

Idem Plautus feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

Quid tibi sit fugiendum id discas non tuo malo, sed ex aliorum malis exemplum sumito.

Beneficium accipere, libertatem vendere est.

Felicius est dare quam accipere: perdit enim libertatem, quisquis utitur alterius beneficio.

Bona nemini bona est, ut non alicui sit mala.

Nulla fortuna secunda est, quæ non alicujus malo contingat.

Bis cuique mori est, alterum arbitrio mori.

Mortem naturalem equiore animo ferunt homines, adfectam gravius.

Beneficia plura recipit, qui scis reddere.

Ingratis necro plura committit, quos experimur gratos, in hos majora conferimus.

Bis peccas, cum peccanti obsequium accomodas.

Nam & illum adjuvas & te ejusdem malefacti reum facis.

Bonus animus laesus gravius multo irascitur.

Lenis animus cum incandescit, vehementius commovetur.

Bona mors est homini, ultra quæ extinguit mala.

Miseris mors est optanda quoque, ut quæ finem adferat malorum.

Beneficium dando accipit, qui digno dedit.

Hunc versum nominatum citat Aulus Gellius inter Mimos Publianos.

Blanditiâ, non imperio, fit dulcis Venus.

Jucundum est, cum ex animo quis redamatur, non cum extorqueretur mulieris obsequium.

Bonus animus nunquam errant obsequium accomodas.

Qui probus est ipse, nunquam alteri peccanti assentitur.

Beneficium se dedisse qui dicit, petis.

Commemoratio beneficii dari est reposcentis gratiam.

Conjunctio animi maxima est cognatio.

At illud alligat murus benevolens, quàm affinis sanguinis. Fortè versiculus hic ita legendus est.
Benevolus animus maxima est cognatio.

Nam & hoc modo carmen constat, ut in hac litera nempe B. reperiebatur.

Beneficium sapè dare, docere est reddere.

Qui sapius benè meretur de aliquo, is provocat ad gratitudinem quadam pertinaciâ benefaciendi.

Bonitatis verba imitari, major malitia est.

Qui malus est & bene loquitur, is plusquam malus est.

Bona opinio homini tuior pecuniâ est.

Tutius est habere bonam famam, quàm divitias.

Bonum, tamesi suppressum, non extinguitur.

Veritas & iustitia promi possunt ad tempus, sed emergunt postea.

Bis vincit, qui se vincit in victoria.

Qui moderatè utitur victoriâ, is vincit, primùm hostem, deinde animum.

Benignum etiam dandi causam cogitat.

Qui liberalis est, non expectat ut rogetur, sed ultro quaerit occasionem largiendi.

Bis interimisur, qui suis armis peris.

Magis nobis dolet calamitas, cujus ipsi ministravimus occasionem. Veluti si quis hominem evehat ad magistratûm, à quo postea subvertatur.

Bene dormis, qui non sentis quàm malè dormias.

Cùm abest sensus mali, nihil est mali. Veluti si quis alio somnio obrutus, non sentiat incommoditatem strati.

Bonorum crimen est officiosus miser.

Si calamitosus est, qui rectè vivit, hoc imputatur virtuti cui dicunt adversari fortunam. Vel sic: Quam eget necessariis vir probus, in dedecus vergit bonorum viro-
 ram, qui virtutis non habeant honorem.

Bona sancta in senebriis, proprium splendorem obtines.

Decus rectè factorum non potest obscurari: lucet enim in ipso pectore, si non respondet opinio populi.

Bene cogitata si excidunt, non occidunt.

Quod rectè proposueris, etiam si ad tempus excidit, animo tamen non omnino perit.

Bene perdit munus, iudici cum das nocens.

Qui corrumpit iudicem pecuniâ cum sit nocens, perdit eam, sed suo bono: proinde bene perdit.

Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.

Fit injuria bonis cum impunitas datur malis. Pauciores enim boni futuri sunt, si liceat impunè malos esse.

Bono iniustitia proxima est severitas.

Severitas enim est iustitiâ rigidior & exactior, vergens tamen ad clementiam.

Bonum apud virum cisâ moritur iracundia.

Apud malos viros ira tardissimè senescit; apud bonos, citò.

Bona turpitudine est, quæ periculum indicat.

Aut sic: Quæ periculum vindicat. Satiùs est pudere, quàm pigere: pudor utilis est, per quem arceamur ab his quæ periculosè fecerimus.

Bona comparat præsidia misericordia.

In alios misericors, meretur ut in ipsum faventes sint alii, si quid adversi acciderit.

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

Vilescit quod consuetum esse cœperit. Bonis rebus nihil debet esse charius. Charum est autem, quod rarum est.

Beneficium dignis ubi das, omnes obligas.

Virtuti enim datur, non homini. Ex tuo beneficio bonus in ceteros omnes utitur.

Crudelis in re adversa est objurgatio.

Consolandus est amicus, non objurgandus, in rebus afflictis.

Cavendi nulla est dimittenda occasio.

Nunquam satis caveris. Aliquando nocendi est omit-tenda occasio, cavendi nunquam.

Cui semper dederis, ubi negas, rapere imperas.

Qui ad suaverit semper accipere, is putat jam sibi de-beri quod datur, adeo ut si negaris, paratus sit eripere vi. Hoc ad magnates peculiariter attinet.

Crudelem

MIMI PUBLIANI. 31

Crudelem medicum intemperant agere facit.

Ægroti intemperantia facit, ut medicus cogatur ad duriora remedia descendere, nempe sectionem, aut ustionem, & similia.

Cujus mortem amici expectant, vitam oderunt.

Ejus vita fuerit in vita oportet, cujus amici mortem optant.

Cum inimico nemo in gratiam cito redit.

Non est statim fidendum inimico. Facile dissolvitur benevolentia, et non facile sarcitur. Et ira omnium tardissime senescit.

Citius venit periculum quod contemnisur.

Magis nocet periculum his qui negligunt, quam qui cavent.

Castia virum matrona parendo imperat.

Pudica uxor hoc impetrat obsequio suo, ut quicquid velit, faciat maritus, & magis imperat cum obsequitur, quam cum exigit.

Cito ignominia fit superbi gloria.

Arrogantiam semper sequitur infamia; & qui insolentur ultor gloria, incidit in ignominiam.

Consilio melius vincat quam iracundia.

Ira præceps est, prudentia sedata. Hæc citius efficitur quæ volēs, quàm violentiâ & ferociâ.

Cuius dolori remedium est patientia.

Omni dolor lenitur patientiâ. Alia aliis malis sunt remedia, ut patientia commune est malorum omnium lenimentum.

Cum vitia profunt, peccat qui recte facit.

Cum expediat esse malos, tum nocet esse bonos. Et cum præmium est malefactis, tum benefactis poena est.

Contemni est levius quàm stultitiâ percuti.

Satius est contemni ob virtutem, quàm stultum quid agere.

Comes facundus in via pro vehiculo est.

Et hic versus citatur ab Aulo Gellio. Jucundus confabulator facit, ut non sentias viæ tedium, perinde ac si vehiculo portaris.

Cito improborum lata in perniciem cadunt.
Non est diuturna malorum felicitas.
Crimen relinquitur vite, qui mortem appetit.
Videtur accusare vitam suam, qui mortem appetit.
Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.
Hunc versiculum adscripsi ex Gallo. Cui plus permittitur quam æquum est, is plus sibi sumit quam oportet.
Hoc convenit in syrenis & axores.
Damnare, est oburgare, cum auxilio est. *apud. lib. noni*
Cum amicus afflictus eget auxilio, tum oburgare non est officiosum, sed damnare est. Primum eximendus est calamitati, postea oburgandus quod sua culpa in eam incidit.
Discipulum est prioris posterior dies.
Quotidianâ rerum experientiâ reddimur prudentiores.
Dum apparandum est bellum, ut vincat celerius.
Qui in aggrediendo nimium properant, aliquando tardius conficiunt. Mora in apparando non dispendium est, sed lucrum ad negotium cito conficiendum.
Dixisse maledicta cuncta, quum ingratus hominem dixeris.
Ingratitudo omnia vitia in se complectitur, nullum igitur convitium dici potest contumeliosius. Versus est i rochaicos.
De inimico ne loquere malum, si cogites.
Si cogites nocere inimico, cave loquaris malo; cavebit enim ille: Stultum est igitur maledicere. Nam si amicus est, inique facis: sin inimicus, minus illi nocebis.
Deliberare utilia, mora tutissima est.
Tutissimum est esse lentas consultationes. Nam precipitata consilia plerumque sunt inauspicata.
Dolor decrescit, ubi quo crescat, non habet.
Quum malum venerit ad summum, tum necesse est ut fiat remissius.
Dediscere flere saminam, est mendacium.
Id est, femina nunquam hoc dediscet.
Discordia sit charior concordia.
Amantium ira amoris redintegratio est.

Deliberandum est diu, quod statuerendum est semel.

De quo non potes nisi semel statpere, veluti de matrimonio, de sacerdotio, de hoc diu deliberandum est, priusquam agrediaris.

Difficilem oportet aurem habere ad crimina.

Nè facile credas accusanti quempiam.

Dum visa grata est, moris conditio optima est.

Tam optimum est mori, cum adhuc dulce est vivere.

Dammum appellandum est, cum mala fama lucrum.

Lucrum cum infama fama, damnum est, non lucrum.

Dux in consilio posita est virtus militum.

Frustra sunt fortæ milites, nisi dux prudentia regatur.

Dies quod donas, timeas: cum captum venit.

Quod subito contingit, subito solet auferre fortuna.

Fortasse. (bene) legendum, pro (timeas).

Dmissum, quod nescitur, non amittitur.

Non est damnum quod non sentis.

Etiā innocentes cogit mentiri dolor.

In tormentis sepe mendantur: & innocentes, ad afflictum cruciatu.

Etiā peccatori recte quaeritur fiduciam.

Adeo seruanda est fides, nec tam malis in rebus est, quando prestanda sit.

Etiā celeritas in desideriis mora est.

Cupienti etiam festinatio videtur mora.

Ex visis aspectus sapiens emendas sumit.

Ex alienis erratis sapiens colligit, quid sit sibi cavendum.

Es deest & superest miseris cogitatio.

Deest, quia non vident, quo pacto possint mederi malis: & superest, quia intelligunt, quod debuerint cavere, sed sero.

Etiā obliuises, quod scis interdum expedis.

Quædam huiusmodi sunt, ut sint dediscenda. Legi poterat quod sis, ut sis sentis, Expedi aliquoties meminisse magis, quid præsens tempus & res postulet, quam tua dignitas.

Ex hominum questu salta fortuna est Dea.

Studium lucii facit, ut solertia gradatim esse Deo, quod
favere: Aut (ex quaestione) si est querom quid sit, quam illi
impugnat, si quid addiderit, non est, quod addiderit, ob id non

Effugere cupiditatem, regnum est vincere. *ut dicitur: sed ut*

Vincere avaritiam aut iram, plus est quam regnum.

Exuli ubi nusquam domus est, sine sepulchro, est amicum mortuus.

Opinor ita legendum: *ut dicitur: sed ut*

Cui nusquam domus est, sine sepulchro, est mortuus.

Id est, Exul qui nusquam habet domum, perinde est ut

mortuus insepultus, cui non est sepulchrum, exilium

enim mors est civilis, ut dicitur: sed ut

Estis qui faciunt, patris habere injuriam, non estis.

Nolunt sibi fieri injuriam, nec illi qui faciunt, illis.

Evipere, ut dicitur, non debet, ut dicitur: sed ut

Iratio non est danda occasio nocendi, sed potius adi-

uocanda.

Se denegare patri, exilium est pati.

Sic enim vericulum hunc mutavimus: *ut dicitur: sed ut*

non versatur in republica, in sua sponte exilium est.

Etiam capillus unus habet umbram suam.

Nihil est tam minutum, quod non possit aliquid.

Est autem quidam miserum est, si non moriendo finem sit.

Miserrimum est consensescere metu, nulli quod nondum

advenit.

Etiam hosti est equus, qui habet in consilio fidem.

Qui sequitur quod dicitur fides, non quod voluit, is etiam

hostibus erit equus.

Excelsis multa facilius casu nocet.

Ex alto cadentibus periculosior est, nec facillior ruina:

Ita periculosius de jactantur ex alta fortuna.

Fidem qui perdit, quod se servit in reliquum?

Qui perdit pecuniam, habet in quod se servet: qui si-

dem, nihil habet, in quod se servet.

Fortuna cum blandius, captivum vendit.

Infridator fortuna, cum blanda est, ita cum maxime

habenda est suspecta, cum maxime prospera est.

Fortunam citius reperias, quam reverti.

Diffi-

Difficillimum est capere fortunam, ne mutetur: & major virtus tueri paratam quam parare.

Fermosa facies, muta commendatio est.

Favetur enim formosis, etiam si nihil dicant.

Frustra rogatur, qui misereri non potest.

Qui non potest mollescere precibus, quid opus est hunc rogare.

Fram est accipere quod non possis reddere.

Dolus est accipere beneficium a quoquam, cui non possis tantundem reddere.

Fortuna, nimium quem fovet, stultum facit.

Magnae felicitatis comites, sunt stultitia & arrogancia.

Fatetur facinus, qui iudicium fugit.

Qui detrectat iudicium, indicat sibi male consciū esse.

Felix improbitas, optimorum est calamitas.

Quoties fortuna favet improbis, hoc fit calamitas, & malo optimorum.

Feras, non culpas, quod vitari non potest.

Hic versus nominatim citatur a Gellio. Quod mutari corrigique non potest, id tacite ferendum est, non vituperandum, qui difficilem angustiorisque salutis exitum.

Futura pugnant, ut se superari fiant.

Sic instant futura mala, ut tamen vinci vitarique possint prudentia.

Furor fit, lassus sapientis patientia.

Et hoc carmen citatur a Gellio. Lenes cum sapientius provocantur, tandem irritati gravius irascuntur, quia rariis & serius commoventur.

Ficta cito ad naturam redierint suam.

Simulata non diu durant. Et juxta Flaccum.

Naturam expellas furca, sive usque recurret.

Ordo carminis inversus est.

Cito ad naturam ficta redierint suam.

Fidem qui perdit, nihil potest ultra perdere.

Omnia perdidit, qui fidem perdidit.

Facilis animi ad partem stultitia rapit.

Facile

Facile adducitur ad vitia, qui facilius animo, ut Mili-
 llo Terentianus, qui ob facilitatem sexagenarius novus
 factus est maritus.

Vides ut anima, unde abis, nunquam ad redis.

Ut vita semel amissa, nunquam revertitur: sic nec fu-
 des, juxta illud, Qui semel scurra, nunquam bonus pater-
 familias.

Fidem nemo unquam perdit, nisi qui non habet.

Præcuiam non perdit, nisi qui habuit. At fidem id dici-
 tor perdidisse qui non habuit, id est qui perfidus fuit.

Fortuna obesse nulli contenta est semel.

Nulum malum venit sine incurfu alterius mali.

Fulmen est, ubi cum potestate habitat, iracundia.

Verfus est Trochaicus: potens cum irascitur, salutar,
 non irascitur.

Frustra cum ad sanctam vitam est repeter, abla seruiam.

Et hic Trochaicus est: non licet te iuvenescere.

Proinde seni tractanda sunt senilla.

Falsum maledictum, malevolum mendacium est.

Qui convitiatur & menciur, is maliciose menciur.

Parum maturam regere, desperare est omnium.

Omnes desperant se posse regere mulieris ingenium.

Per difficultia, ut facilia leviter seras.

Agere te rebus difficilioribus, ut alia facilia seras.

Fortuna nulli plus quam consilium valet.

Consilium plus efficit, quam felicitas.

Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur.

Vitrum cum maxime lucet, cum facillime frangitur.

Ita splendidissima fortuna minima durabilis est.

Feras quod ladit, ut quod prodest, perferas.

Ut potare commodum, seras incommodum.

Facis gratum fortius, quam nemo videt.

Fortuna facit invidiosum, nisi lateat. Ergo dissimu-

landa est.

Frugalitas miseria est numeris boni.

Hunc versum addidit ex Gellio. Esse frugalem, rumor
 quidem bonus est, sed infelix & parum vulgo laudatus,
 cui

cul profusio magis placeat. Nisi mavis miseriam accipere pro penuria sive inopia. Nam tum eris levisus: qui laudatur frugalis, is non laudatur. Tercius sensus argutissimus est: frugalitas est parsimonie vitium, sed sub honesto laudatoque nomine.

Grave præiudicium est, quod iudicium non habet.

Post præiudicia sequuntur iudicia, in quibus excusantur præiudicia. At grave est illud præiudicium, quod non sequitur aliud iudicium, sed ipsum iudicii loco est, veluti si princeps præ se ferat animum inimicum in quempiam, nullus est iudex qui secus ausit iudicare.

Gravissima est probi hominis iracundia.

Vir bonus ut caudior est ad iram, ita gravius irascitur, si vincta sit illius bonitas.

Gravis animus poena est, quem post factum poenitet.

Magnam poenam dedit, quem poenitet facti.

Gravis animus dubiam non habet sententiam.

Vix constans certa habet consilia.

Grave est malum omne, quod sub aspectu latet.

Malum illud est inmedicabile, quod prætexu bonæ reipersonarum est. Nam hic aspectum vocat personarum.

Gravius nocet, quodcumque inopertium accidit.

Nova mala gravis dolent.

Gravior inimicus, qui latet sub pectore.

Affectus vitiosus maxime nocet homini: at is latet sub pectore, nec potest excari.

Gravissimum est impedimentum consuetudinis.

Consuetudo plane tyrannidem quondam obtinet in rebus humanis, adeo ut stultissima quæque, si semel inoleverint, revelli non possint.

Grave crimen, etiam cum dictum est leviter, nocet.

Veluti si quis apud Anglos, vel joco vocet aliquem proditorem, non caret periculo, ob odium criminis.

Non quàm difficile est gloria custodia?

Fama honesta facillime contaminatur, & difficilior est eam tueri, quàm parare.

Homo extra corpus est suum, cum irascitur.

Non

Non est apud se, quisquis insciuit. Respondet ille superioris. Absenti loquitur, qui cum irato litigat.

Hec quàm est timendus, quicunque mori tutum putat?

Qui mortem contemnit, is vellemus esse timendus: propterea quòd alienæ vitæ dominus est, quisquis suæ contemptor est.

Homo, qui in homine calamitoso est misericors, meminisse sui.

Intelligit enim sibi posse accidere, ut sit opus auxilio.

Versus est Trochaicus.

Honesta est turpitudine pro bonâ causâ mori.

Gloriosa est infamia, vitam impendere iustitiæ. B. chilo Trochaicus est.

Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodas.

Et hic Trochaicus est. Qui cum feliciter agit, aliis subvenit, huic alii subveniunt in rebus adversis.

Hec quàm miserum est ledi ab illo, de quo non possis queri!

Et hic Trochaicus est. Durum est ledi vel ab amico, vel à potente; quòd queri de altero non est honestum, de altero non est tutum.

Hominem experiri multa, pauperias jubet.

Paupertas ingeniosa est, & artium repetita. Et ingenium mala saepe movent, juxta Alafonem.

Hec dolor quàm miser est, qui in tormento vocem non habet.

Et hic Trochaicus est. In tormentis verum exquiritur: ut quidem ita torquentur, ut non audent verum dicere, scientes quid velit taceri, qui torquet.

Hec quàm penitenda incurrunt homines, vivendo diu!

In longa vita multa accidunt quæ nolis. Hic quoque Trochaicus est.

Habet suum venenum blanda oratio.

Insidiosa est blandiloquentia, & mellitum venenum.

Homo toties moritur, quoties amittit suas.

Orbitas mors quædam est.

Homo semper in sese aliud feri, in alterum aliud cogitat.

Hic est Iambicus Tetrameter. Nemo non est dissimulatur.

Honestas rumor, alterum est patrimonium.

Tantumdem ferre valet honesta fama, quantum patrimonium.

Homo nescit, si dolore fortunam invenit.

Non sentitur dolor, quo paratur aliquid commodi.

Honestè servis, qui succumbis tempori.

Honestum est servire tempori, & cedere fortunæ ad tempus.

Homo vota commodatus, non donatus est.

Vita datur ad tempus, ut qui dedit, exeat suo jure quandocunque velit.

Hæredem scire, utilem est quàm querere.

Quidam codices habent, ferre, pro scire. Satiùs est ferre qualemcunque hæredem, quàm nullum habere.

Si legas scire, sensus est, Præstat habere liberos, quibus tua relinquas, quàm circumspicere alienos, quibus tua relinquas.

Hæredis fletus sub personâ risus est.

Hic quoque versus citatur à Gellio. Fletus hæredis est risus personatus, id est, dissimulatus: gaudet enim eisdem fletat.

Habent locum maledicti crebra nuptia.

Vulgus malè sentit de muliere sæpius nuptâ.

Inferior horres quicquid peccat superior.

Quod principes peccant, id recidit in malum plebis.

Inimicum ulcisci, vitam accipere est alteram.

Jucundissima res est vindicta, & velut altera vita. Primum vitam tuetur suam, deinde capit voluptatem ex ultione.

Id agas, nè quis tuo te merito oderit.

Odium effugere non possumus; nè quis nos merito oderit, id cavere possumus.

Invitum cum retineas, exire incitas.

Qui non cupit manere, hunc quò magis retines, hoc magis cupis abire.

Ingenuitatem lachry, cum indignum rogas.

Servile est, supplicem esse homini indigno: Læditur igitur ingenuitas.

In nullum eorum bonum est, in se pessimum.

Nulli benefacit avarus, se vero etiam discruciat custo-
diâ rerum suarum.

Inopi beneficium bñ dat, qui dat celeriper.

Bis gratum est beneficium, quod statim prompteq; da-
tur egenti.

Instructa inopia est in divitiis cupiditas.

Cupere, cum abunder, inopia quidam est non expedi-
ta, sed instructa & onusta; quasi dicas, dives inopia.

Invitat culpam, qui peccatum praterit.

Qui dissimulat peccatum, se invitat ut iterum peccetur.
Facundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Nihil tam dulce, quod non pariat satietatem, nisi va-
rietate conditur.

Ingenuitas non recipit contumeliam.

Generosi & ingenui animi est, negligere contumeliam,
Aut sic: Generosus animus impatiens est contumeliar.

Impune peccat in eum, qui peccat rarior.

Fortè sic legendum est, Impune peccat, cum quis pec-
cat rarior: Aut, impune peccat, cum quis peccat rarius.

Ingratus unus miseri omnibus nocet.

Unius hominis ingratitude facit, ut nec gratis succur-
ratur, cum egeant.

In miseri vitâ nulla contumelia est.

Hoc carmen variè reperi depravatum; & haud scio an
rectè divinârim: Non videtur contumelia, quam facias in
hominè malum, & infelicem. Nisi sic mavis, in vitia mise-
ri contumelia est dicere: id est, contumeliar genus est in-
sectari vitia hominis miseri, qui magis eget consolatione.
Inopia parva desunt, avaritia omnia.

Seneca citat hujusmodi Publii carmen:

Luxuriz desunt multa, avaritiz omnia.

Quamquam hic quoque versus constabit si legas Inopiz
desunt parva sive pauca: quod ego malini. Multa deside-
rat pauper ad vitæ usum, sed avarus magis eget, qui nec
id habet quod habet.

Ita amicum habeas, posse ut fieri inimicum putes.

Et

Et hic citatur à Gellio. Sic ama, tanquam osurus. Ita confidas amico, ut si tunc inimicus, non multum possit ledere.

Invidiam ferre, aut fortis, aut, felix potest.

Fortunati negligunt invidiam, vir fortis contemnit.

In amore mendax semper iracundia.

Eadem est sententia, quam ante dixit.

Amans iracus multa mentitur sibi.

Invidia tacita, sed minute irascitur.

Invidus habet iram suam, sed dissimulatam, & minorem, hoc est de re nihili.

Iratum breviter vites, inimicum diu.

Ira statim subsidit, odium diuturnum est. Odit autem quisquis est inimicus. Ab hoc igitur diu cavendum est, imò semper. Hoc ipsum admonet sapiens Hebræus.

Ab hoste reconciliato cavendum.

Injuriarum remedium est oblitio.

Vindicta non medetur injuriis tibi factis, sed oblitio.

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Trochaicus est. Fortissimi est iram suam vincere. Hoc Alexander ille magnus orbis dominator non potuit.

In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet.

Et hic Trochaicus. Bona conscientia facit, ut in malis speremus superos auxiliaturos.

In vindicando criminosi est celeritas.

Quidam habent, in judicando. Ne sis præceps vel ad ultionem, vel ad judicandum.

Inimicum quamvis humilem, docti est metuer.

Sapientis est, non contemnere hostem quantumvis humilem: potest enim per occasionem nocere.

In calamitosos visus etiam injuria est.

Miseri risu etiam offenduntur. Ex quibus res sunt minds secundæ, ad suspicionem mali rapiunt etiam casu dictas.

Judex damnatur, cum nocens absolvitur.

Cum absolvitur nocens, tunc judex non innocens se oportet.

Ignoscere humanum, ubi pudes, cui ignoscitur.

Non

Non ignoscendum est, nisi peniteat facit,
In rebus dubiis plurima est audacia.

Fortè legendum est plurimum, vel plurimi. Multum va-
 let audacia, cum res est dubia, hoc est, periculosa.

Ille nocens se damnavit, quo peccat, die.

Quisquis admittit scelus illico sibi damnatus est, iudice
 conscientia, etiam si iudex nemo pronunciet.

Ita crede amico, ne sit inimicus locus.

Idem dixit antea : *Ita amicum habeam, &c.*
Ita enim facinus consilium putat.

Qui irascitur, etiam scelus putat iudicio rectèque fieri.
 Aut, iratus laedi se putat ab eo, qui bene consulit.

Improbe Neptunum accusas, qui iterum naufragium facis.

Hoc addidit ex Gellio. Qui semel expertus, iterum ex-
 ponit se periculo, imprudenter accusat fortunam. Est au-
 tem & hic Trochaicus Tetrameter.

Loco ignominia est apud indignum dignitas.

Honor commissus indigno, non honestat eum, sed magis
 dedecorat.

Laus ubi nova oritur, etiam vetus admittitur.

Si rerum recte facies, efficies, ut superiori de te famæ
 fidem habeant homines.

Levis doloris remedium inimici dolor.

Suum malum minus sentit, qui potest ulcisci.

Levis est fortuna : cito reposcit qua dedis.

Fortuna inconstans statim reperit & aufert, si quid de-
 dit.

Lex universa est, qua jubet nasci & mori.

Necessitas nascendi ac moriendi, neminem non com-
 plectitur.

Lucrum sine damno alterius fieri non potest.

Unius lucrum damnum est alterius. Ac non item in re-
 bus animi.

Lascivia & Laus nunquam habent concordiam.

Intemperantia semper obnoxia est infamiae.

Legem nocens veretur, fortunam innocens.

Innocens etsi non veretur leges, ut nocens ; tamen ti-

met fortunam, quæ nonnunquam opprimir innocentem.
Luxuria defuncti multum avaritia omnia.

Hunc versum citat Seneca in controversiis. Multis profusor, avarus eget omnibus. Illi multis est opus, qui multum absument; huic nihil est satis, cum sit insatiabilis.
Malignos fieri maxime ingrati docent.

Ingrati faciunt, ut qui benigni fuerint, contractius donent. Hos enim malignos vocat, id est, parcos.
Multis minatur, qui uni facit injuriam.

Omnes expectant injuriam ab eo, qui uni fecerit.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.

Molesta est mora in omni re: tamen ea nos reddit sapientes, ne quid agamus temere aut inconsulto.
Mala causa est, quæ requirit misericordiam.

Innocentia non eget misericordia, sed æquum desiderat iudicem. At cum fiducia rei tota est in misericordia iudicis, pessimam habet causam.

Mori est felix, antequam mortem invocet.

Ille feliciter moritur, qui tum moritur, dum adhuc jucunda est vita, ac nondum hujus radio mortem optat.
Quidam codices pro felix, habent felicius.

Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.

Durum est, cum non licet loqui quod velis; nam illie multò minùs licebit facere quæ velis, si loqui non licet.
Miserrime est fortuna, quæ inimico caret.

Felicitas incitat inimicitias: ergo cui nullus invidet, is miserrimus sit oportet.

Malus est vocandus, qui suam causam est bonus.

Qui bene facit commodi sui causam, is malè facit.

Malus, ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.

Dissimulata malitia pessima est.

Metus cum venit, varum habet somnum locum.

Timor abigit somnum. Aut, Non est dormitandum in periculo.

Mori necesse est, sed non quoties volueris.

Aliquando optant mortem homines, cum mori non possint. At semel duntaxat moriendum, nam à morte non

datur reviviscere: hoc dictum adversus eos qui quoties accidit aliquid in vita molesti, mortem optant, quasi liceat reviviscere.

Male geritur, quicquid geritur fortune fide.

Quod a fortuna pendet, id parum est firmum.

Mortuo qui mittit manus: nil nat illi, adimit sibi.

Olim solebant inferias exhibere mortuis: hoc perit vivis, & nihil accipit mortuus. Trochaicus est.

Minor est quam servus, dominus qui servos timer.

Intra servos est, qui servos suos timer, nempe male sibi. *Magis haeres fidus nascitur, quam scribitur.* (consciis.

Filius nascitur haeres, haeredita scribitur. Hoc adversus illos, qui fraudatis illis, quos natura conjunxit, ob offensam aliquam res suas ad alienos transferunt.

Malo in consilio semina vincunt viros.

In rebus malis plus sapient foeminae, quam viri.

Mala est voluptas, alicui assuescere.

Dulcis cibus alienus, sed foeda voluptas est assuescere alienis.

Magnocum periculo custoditur, quod multis placet.

Trochaicus est: Difficile est servare quod expetunt multi, veluti pecuniam, aut formosam uxorem.

Mala est medicina, ubi aliquid natura perit.

Medicina quae laedit naturam, dura est, velut quae membrum aufert.

Mala naturae nunquam doctrina indigent.

Ad mala vel citra doctrinam sumus idonei, virtus discitur.

Miseriam nescire, est sine periculo vivere.

Qui sine periculo vivit, is feliciter vivit. Vita tuta, quamvis humilis, felicissima est.

Male vivunt, qui semper victuros putant.

Semper enim prorogant in crastinum si, quid est voluptatis, aut bonae rei.

Maledictum interpretando, facies acrius.

Quidam excusant convitiata interpretatione, atque ita magis irritant.

Male secum agis ager, medicum qui haeridem facit.

Invitat enim, ut occidat.

Minus decipitur, cui negatur celeriter.

Minus enim diu sperat, & frustratur levius.

Mutat se bonitas, quam irritat injuria.

Boni sunt mali, si provoces.

Mulier cum sola cogitat, malè cogitat.

Mulier apud se cogitabunda, aliquid mali volvit in animo: Pudor enim cohibet eum sexum, qui abest in solitudine.

Male facere qui vult, nusquam non causam invenit.

Malis nusquam deest occasio malefaciendi.

Malevolus semper suâ naturâ vescitur.

Etiamsi deest præmium maleficii, tamen malevolus fruitur suâ malitiâ, & vel gratis malus est.

Multos timere debet, quem multi timent.

Quem multi timent, hunc pauci amant. Is igitur vicissim timeat oportet, à quibus timetur.

Malè imperando summum imperium amittitur.

Summum imperium est bene imperare: id amittitur malè imperando. Aut, Nullum imperium tam potens, quod non amittitur, si tyrannicè iuperes.

Mulier quæ nubit multis, multis non placet.

Malè audiunt vulgò quæ sæpius mutant maritum. Aut infelices sunt, aut incontinentes aut inconstantes, aut morosæ. Quæcunque enim nubit marito secundo, priori displicuit, à quo divertit.

Malum consilium est, quod mutari non potest.

Nunquam te involvas huiusmodi nodo ut explicare te non possis. Hunc versum adjecimus ex Aulo Gellio.

Nihil agere, semper infelici est optimum.

Qui infortunatus est in rebus gerendis, huic optimum est in otio vivere.

Nihil peccant oculi, si animus oculis imperet.

Oculos incusamus, quasi ministrent occasionem malorum cupiditatum. At animus in culpa est, qui oculis non imperat.

Nihil proprium ducas, quod mutari possit.

Nihil existimes verè tuum ac perpetuum, quod possit
sufferi.

Non citò ruina perit vir, qui ruinam timet.

Fortasse sic legendum, ut sit Trochaicus :

Non citò perit ruina, qui ruinam pratimet : id est, non fa-
cile opprimitur incommodo, qui prævaverit incommodum ;
& non facile opprimitur periculo, qui periculum obser-
vat.

Nescis quid optes, aut quid fugias, ità ludit dies.

Iambicus est Tetrameter. Ita ludit tempus & fortunæ
vicissitudo, ut sæpe quæ putaris optima, sentias maxime
nocere, & e contra.

Nunquam periculum sine periculo vincitur.

Et hic citatur à Gellio. Audendum est aliquo pacto, si
cupias effugere periculum. Nam qui timet omnia, nun-
quam sese explicabit.

Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis queri.

Trochaicus est. Felicitati semper aliquid adjunctum
est incommodi.

Nusquā melius morimur homines, quā ubi libenter vivimus.

Ibi mori optimum, ubi jucundè vivimus. Trochaicus est.

Negandi causa avaro nusquam desicis.

Qui non dat libenter, semper aliquam invenit causam
cur non det.

Nimium asserendo veritas amittitur.

Moderatà disceptatione veritas excutitur, at immodera-
tā perditur. Id quod prorsus accidit sophisticis quibusdam
ac rixosis disputatoribus. Hic versus à Gellio citatur.

Quotidie damnatur, qui semper timet;

Qui sibi conscius, semper timet supplicium, quotidie
damnatur.

Quotidie est deterior posterior dies.

Semper ætas vergit in pejus : hoc est, mores hominum
indies magis degenerant.

Ridiculum est, odio nocentis perdere innocentiam.

Trochaicus est. Stultum est sic odisse peccatum, ut ipse
peccet : veluti si quis ob impudicam uxorem veneno tollat

adul-

adulterium, & sic puniatur adulterium, ut ipse fiat veneficus.

Pars beneficii est, quod petitur bene si neget.

Quidam ita moleste dant, ut gratiam amittant beneficii

Quidam adeo commodè negant, ut videantur dedisse.

Stultum est timere, quod vitari non potest.

Veluti mortem aut aliud fatale incommodum.

Timidus vocat se cautum, parum sordidus.

Suis quisque virilis blanditur, eaque extenuat mutatis nominibus.

Veterem ferendo injuriam, invitas novam.

Et hic citatur ab Aulo Gellio. Si sinas impunitum peccatum, facis ut iterum libeat peccare.

Tam deest avaro quod habet, quam quod non habet.

Hunc senarium citat Seneca in controversiis. Avarus non magis utitur suis quàm alienis; utrisque igitur ex quo caret.

O vita misero longa, felici brevè!

Et hunc refert Seneca. Infelices laborant vitæ radio. Felicibus mors ante diem videtur accedere, quod vitæ radio non sentiant.

RODOLPHUS AGRICOLA

Johanni Agricola suo fratri. S. D.

Nihil habeo, mi frater, quod vel ego optui tibi pro nostra necessitudine, ut qui frater sim tuus, afferre possim; vel tu potius pro tua ætate, ut qui prima juventutis spacia ingrederis, ex me expectare debeas, quàm ut undecunque possim, ea tradam tibi, quibus & eruditione ornator, & vitâ melior evadas. Idque dignum studiis meis, dignum amore nostro arbitror munus, ea parare tibi, quorum usus non tempore intercidat, non casibus obnoxius sit: sed quemadmodum natura perpetuo nos devinxit pignore, ita illa quoque, quæ à me accipis, solida perinde sint, perpetuòque tibi

adjumento futura. Quod si pulchrum quod Poetam ille monuisse filium videtur, qui inquit,

Disce puer virtutem ex me, verumq; laborē: Fortunā ex aliis.

Et ille quidem, cujus omnis conatus pendeat ex fortuna, omnis ad fortunam labor dirigebatur: non immerito virtutis ego tibi hortamenta colligam qui vitam hactenus eis impendi studis, quæ verā certissimāque ad virtutem ducunt viā; quæque in rebus humanis quid expetendum sit, quid fugiendum, quid rectē secūse fiat, veluti in speculo, conspiciendum nobis, considerandumque proponunt. Cū sint autem permulta, quæ ad vitæ pertineant institutionem, Græcis Latinisque literis conscripta; egregia imprimis & admirabilis Iſocrates ad Demosthenem Parænesis mihi videtur. Ea enim suavitas est dicendi, is ornatus, & (ut ita dicam) sculptura orationis; tanta præterea majestas, utilitas, decor præceptorum, ut si quemadmodum pugiles mediatos quosdam nodos nexūsque habent, quibus in certamine subito, vel non cogitantes etiam utantur: ita nos quoque oporteat certa quædam & ad minimum deposita vitæ habere præcepta, quæ omnes nostras velut ad filum dirigant actiones, quorumq; tenax infixæ mentibus nostris memoria: recti nos limite egredi ubique vetet. Hic libellus aptus vel maximè ad hanc rem, atque accomodatus mihi videtur. Eum itaque in Latinum sermonem & Græco converti rem scrupulosam conatus, ut numeros quoque quorum ille fuit observantissimus, & schemata vel (ut nos dicimus) exornationes orationis, quoad possem, imitater: Per similliter enim cadentia & desinentia, & æquata, & contra posita, & reliquos id genus ornatus volvitur oratio. Quorum ut studiosus, præcipuè Gorgias Leonrinus præceptor ipsius, aliisque ætatis illius sophistæ fuerunt: ita diligentior ipse, ut securi ipsum, non affectati viderentur. Hunc ego legendum tibi etiam atq; etiam & ad verbum quoque ediscendum censeo, semperq; velut ante oculos tanquam regulam quandam, vitæque præscriptum habendum. Ità fiet ut non solum instruat os tuum, verum spiritum quoque emendet. Quemadmodum enim ad
doctri-

doctrinam præcipuum est, intelligere quæ legas; ita ut virtutem maximum, latere quæ intelligas.

ISOCRATIS AD DEMONICUM

Parænesis, per *Rodolphum Agricola* &

Græco in *Latinum sermonem traducta.*

IN multis (Demōice) rebus multum inveni-
emus distantes bonorum mentes, atq; ma-
lorum cogitationes, multo verò maximum
accepere discrimen cires mutuâ consuetu-
dinem vitæ. Hi enim præsentis solum ami-
cos venerantur, alii eos quoque, qui longè absunt, benevo-
lentiâ prosequuntur. Ac malorum quidem amicitias tem-
pus exiguum dissolvit, ac bonorum nè omnis quidè ævi
tractus extinguit. Quam putem igitur eos, qui gloriam
expetunt, quique suos eruditioni conatus destinant, bonos
& nequaquam malos decere sectari, hanc orationem dono
tibi misi, indicium erga te benevolentia, signumq; cum
Hipponico familiaritatis. Decet enim liberos, quemadmo-
dum facultatum, ita amicitia quoque paternæ heredita-
tem suscipere. Video autem & occasionem nobis conve-
nientem, & præsentis nos opportunitatem temporis ad-
juvantem. Tu enim erudiri cupis, ego erudire alios admi-
tor. Tu sapientia studio adhuc teneris, ego deditos illi
rectâ viâ deduco. Quicumque autem adhortatorius ad
amicos suos orationes conscribunt pulchrum illi quidem
opus assumunt, non tamen circa id quod est in philoso-
phiâ præstantissimum, laborant. Qui verò adolescenti-
bus præmonstrant, non ea quibus vehementiam in dicen-
do consequantur, sed quo pacto vitâ moribûsque indu-
strii fiant, tanto magis quàm illi audientibus profunt,
quantum interest, quòd illi ad sola ipsos verba confor-
mant, hi verò ipsorum quoque facta emendant. Quamo-
brem nos non exhortationem tibi parantes, sed instituti-
onem tibi scribentes, pergemus nostri te consilii partici-
pem facere, quas res oporteat adolescentes desiderare, &

quæ rursus opera vitare, qualibus item hominibus se conjungere & quo modo suam ipsorum vitam instituere. Quicunque enim vitæ cursum hoc itinere fecerunt, hi soli ad ipsam virtutem ingenuè adire potuerunt, quæ non res honestior, non constantior est ulla. Pulchritudo enim vel valetudine perit, vel tempore flaccescit. Divitiarum sunt potius, quam integritatis ministræ; facultatem nempe dissidii præbentes, & ad voluptatem juvenes incitantes. Robur prudentiæ conjunctum profuit; sine illa verò sapius eum, qui id habet, offendit. & corpora quidem eorum qui se exercent, adornat; industriam verò mentis obscurat. Virtutis autem possessio, quorum bonâ fide mentibus ipsa coaluerit, sola consenscit, divitiis potior, utiliorq; generis splendore; quæque fieri nequeunt ab aliis, illa suis viribus subdens, & multitudini metuenda constanter expectans, desiderium dedecus, laborem laudem arbitratur. Hoc cognitu præfacile est ex gloriæ certaminum Herculis, operumque à Theseo gestorum, quibus morum præstantia tantum laudis insigne operibus adiecit, ut omnis temporum posteritas rebus, quas gesserunt: offundere nequirit oblivionem. Sed & tu quoque memor partis tui vivendi sectæ, nonne habebis pulcrum & domesticum eorum, quæ à me tibi dicentur, exemplum? Neque enim parvi virtutem faciens neque socordix deditus egit ætatem: sed corpus laboribus exercebat, animo pericula subibat, neque extra modum divitias expetebat, sed præsentibus quidem fruebatur bonis velut mortalis, gerebatque curam futurorum velut immortalis. Neque verò contempnere vitam instituerat, sed elegans erat & magnificus, simulque expositus amicis. Impensius laudabat officio ipsum prosequentes, quam generis sibi necessitudine devinctos. Persuadebat enim multo ad amicitiam efficacior esse naturam lege, mores genere, electionem necessitate. Tempus in præsentia nos deficeret, si omnes illius actiones enumerare pergamus, exactæque de illis nobis alio erit loco differendum. Nunc signum quoddam Hipponici susulimus naturæ, ad quem ve-

lut exemplar vitæ formæ opponet, legemque tibi mores istius putes, & imitatore[m] te æmulumque virtutis paternæ debeas. Turpe namque fuerit, pictores pulcherrima quæque exprimere animantium, & liberos non imitari industriam parentum. Existimes autem nullum ita pugilem contra adversarios suos decere meditari, sicut te considerare quo pacto cum patris tui ratione vivendi decertes. Fieri autem non potest, ut animum quisquam taliter formet, nisi multis antè honestisq[ue] præceptis fuerit expletus. Corpora namque moderatis laboribus, animus verò actionibus honestis roboratur. Experiar igitur breviter ea tibi exhibere, quibus observandis in vita plurimum videaris virtutibus additurus, & gloriam cunctos apud homines consequuturus.

Primùm quidem piè divina colas, non solum sacrificans, verùm etiam, quod juraris, præstans. Illud enim affluentia opum est signum, hoc morum probitatis indicium.

Numen venerare semper quidem, præsertim quod civitas: sic enim simul videberis sacra Deo facere, legibusq[ue] obtemperare.

Talem te exhibeas erga parentes, quales exhibere se tibi voles ex te progenitos.

Firma te exercitacionibus corporis, non iis quæ robori, sed quæ sanitati conducunt. Id assequeris, si desinens laborare, tolerando adhuc labori sufficies.

Neq[ue] in risum proclivis esse velis, neq[ue] in verba confidens: illud enim stulti est, istud sarentis.

Quæ factis turpia sunt, ne dictis quidem putes honesta.

Fac assuescas non tristis esse, sed cogitabundus: propter illud enim ferox propter hoc providus esse credèris. Putes in primis decere te modestiam, pudorem, justitiam, temperantiam; istis enim omnibus consineri probitas adolescentium videtur. Neq[ue] latusurum te, si turpe quippiam feceris, speres: ut enim alios celes, te ipsum tamen conscium habebis.

Deum time, parentes honora, amicos reverere, legibus obedi, voluptates sectare gloria junctas: oblectacione enim cum honestate

bonestate nihil est melius, sine illa vero nihil est peius.

Obreftationes devotes, tametsi fuerint falsa: vulgus enim veritatem ignorat, opinionemque potius spectat.

Sic facito cuncta, velut neminem celaturus: tametsi enim parumper occultes, postea tamen deiegeris.

Plurimum tibi opinionis adjunges, si appareat ea te non facere, quae, si fuerint ab aliis facta, reprehendas.

Si cupide didiceris, multa quoque discas. Quorum habes doctrinam, ea meditationibus custodias: ut quae nescis, ea praeceptis adjuuge doctrina. Aequè namque turpe est, cum, qui utilem audit orationem, non addiscere, & cui datur ab amicis munus aliquod, non recipere.

Vitæ otium studio percipiendae cruditionis impende: sic enim difficulter ab aliis inventa facile tibi percipere continget. Puta multitudinem praeceptionum multis opibus esse potiorē: ista enim celeriter dilabuntur, illa, in omne permanens tempus. Sola enim rerum omnium immortalis est sapientia.

Nè pigeat longum facere iter ad eos, qui conducibile aliquid docere profitentur. Turpe namq; fuerit mercatores tanta transire maria, quo cumulatiorēs suas opes efficiant: adolescentes verò nè terrâ quidem sustinere proficisci aliquid, quatenus meliorum suam faciunt mentem.

Moribus fac ut sis comis, verbis autem affabilis: est autem comisatus, benignè obvios appellare: affabilitatis familiariter cum ipsis verba communicare. Benignum te praebeas cunctis: optimis autem utilis. Sic & illis inimicus non eris, & istis amicus fies.

Neque crebrò convenias eosdem, neque diu cum eis agas de eisdem: SATIETAS enim omnium.

Exerce spontaneis reipsam laboribus, ut adactos quoque perferre queas.

A quibus turpe est animum vinci, eorum omnium temperantiam exerce, lucri, irae, voluptatis, doloris.

Id autem contingit, si lucrum putaveris id, quo gloriam augeas, non quo divitiis addas. In ira, si talis sis adversus peccantes quales delinquenti tibi esse alios velles: in iucundis,
si

si turpe putaveris, ~~servis~~ te tuis imperare, voluptatibus vero servire, in adversis, si alienas respicias calamitates, tibi que, quod homo sis, in memoriam subinde reducas.

Verborum magis quam pecuniarum deposita tuere: decet namque viros iurejurando se fideiiores prestare.

Consentaneum puta, perinde malis non credere, quemadmodum fidem bonis habere.

Qua nolis efferrî, nemini dixeris: nisi tantundem expe-
lias ea taceri, & tibi dicenti, & illis qui audierint.

Fusjurandum adactum propter duas accipio causas, vel ut seipsum turpi crimine evolvas, vel ut amicos tuos in magnis periculis serves. Pecuniarum autem gratiâ nullum Numen iuraveris. Videberis enim aliis pejerare, aliis pecuniarum cupidus esse.

Nullum fac amicum, nisi exploraveris ante quo pacto pri-
oribus sit usus amicis. Spera namq; ipsum erga te futurum
talem, qualis & erga illos fuit.

Tardè sis amicus, factus autem da operam, ut permaneas.
Tantundem enim decoris est & nullum amicum habere, &
crebrò subinde amicos mutare.

Neque cum damno amicos probes, nec inexpertus ipsorum
esse velis: Hoc autem facies, si & cum nullius indigeas, ad
similes indigeres, & illa quæ vulgari nihil referas, vetat oc-
cultanda concedas: deceptus enim opinione, nihil offe-
des: non deceptus, mores illorum rebus fidei nosces: amicos proba, &
ex vitæ adversitate & ex periculorum societate. Aurum enim
igne perspicimus, amicos verò inter adversa cognoscimus.

Amicos hoc pacto uteris commodissimè: si non, ut ab eis ro-
geris, expelles sed pollicens ultra ipsis in tempore succurras.

Æquè putes turpe, & ab inimicis superari injuriis, & ab
amicis privari beneficiis.

In ~~Carit~~ caritate proba non solum malis tuis indolentes, ve-
rim etiam bonis non invidentes: Multos enim qui cum in se-
licibus morent, prosperitatibus illorum invidia torquet.

Absentium amicorum fac memineris apud presentes ut
rationem etiam istorum quoque absentium habere videaris.

Circa vestitū elegans, non splendidus esse velis. Est autem
elegantiæ

74 ISOC. AD DEMONICUM

elegantia quidem esse magnificum, splendidi verò esse profusum. Ama rerum non immensam possessionem, sed moderatam perfruitionem.

Contemne divitiarum studio occupatas, atq; in qua habent, uti nescientes. Simile namq; contingit illis, quod equum possidenti bonum, & nescienti.

Admitte divitias tibi, pecunias scilicet atque possessiones comparare. Sunt autem pecunia illorum quæ rectè ipsis frui sciunt: possessiones, quæ ipsis uti queunt.

Disce quæ habes facultates, duas ob causas, ut magnum aliquod damnum resarcire, & amicis probis laborantibus possis opem ferre: ad reliquum vitæ usum non plus a quo sed moderate ista concupisce. Amplectere quidem præsentia, quævisq; meliora.

Nulli calamitatem exprobrâris, communis enim est fortuna, & futurum incertum.

Boni benefac: honestus enim thesaurus est gratia, quæ à bono viro debetur.

Si malis beneficias, simile tibi contingit, quod qui alienos canes pascunt. Illi enim danti sicut semere accurrenti allatrant: mali quoq; eos, qui prosunt, sicut qui nocent, similiter offendunt.

Adulantes aversare perinde atq; salientes: utriq; enim cum eis fides habetur, injuriæ efficiunt eos, qui sibi crediderunt.

Si amplexus fueris amicos qui ad pessima gratificantur, non habebis unquam, qui tibi ad ea quæ sunt optima sequendum assistant.

Comem te præbeas in quibuscum conversaris. & non insolentem: superbiorum enim fastum vix servi quoq; perferunt, at morum comitatem cuncti benigniter acceptant.

Eris autem comis, si neq; jurgator sis, neque invidiosus, neque cum omnibus contendas, neque ira eorum, cum quibus agis, celeriter occurras, neq; si injustè quidem fuerint irati, sed effervescentibus concedas: deinde ipsos, ubi relanguerit ira, reprehendas. Neque enim ridicula servis, neq; inter seria ridiculi gaudas: Inimpestivum enim ubique est molestum. Neque ingratis gratiam incas, quod multis evenit qui faciunt

faciunt quidem, sed ægrè tamen amicis inserviunt. Neque cupidus fueris, ~~de culpa~~, quia grave est; vel castigandi, quia est acerbum.

Imprimis cave tibi à potandi consuetudine: quod si quando tuliris tempus, ante ebrietatem surge. Cum fuerit mens vino corrupta, patitur idem quod currus solent, qui suos effuderunt aurigas: illi namque nullo ordine suis destituti rectoribus feruntur; animus quoque plurima peccat, ratione subversa.

Immortalia sentias, magnitudinem animi præ te ferendo: mortalia verò, moderatè præsensibus perscrutando.

Tanò modestiam meliorem immodestia putes, quantum est, quòd alla quidem omnia perversè facta, lucro sunt eis qui illa admittunt; sola autem immodestia damno afficit eam habentes; plerumque enim quos verbis offenderunt, illis rebus penas luunt.

Quorum conciliare tibi amicitiam velis, boni quippiam de eis prædices apud illos, qui sunt renunciaturi; principium enim amicitiae laus est: inimicitiae vituperium.

Cum consulis, præterita sumas in exemplum futurorum; latens enim, ex eo quod apertum est, expeditissimè poteris cognoscere.

Delibera diu, celeriter verò confice, quod decreveris.

Optimum puta, contingere nobis à Deo prosperitatem; à nobis ipsis prudentiam.

Quibus de rebus liberè proloqui se pudet, visq; cum amicis aliquibus de iis communicare, verbis velut de alieno negotio utere. Sic enim & illorum sententiam nosces, teque ipsam haud quaquam manifestum reddes.

Cum super tuis rebus aliquem in consilium tibi assames: considera primùm quo pacto suas ipse res gessit. Qui enim male administravit res suas, nunquam bene consulēs in alienis.

Ità poteris maximè ad consulendum excitari, si calamitates, quas affert temeritas, spectes. Sanitatis namq; tunc præcipuè curam habemus, cum valetudinis adversa dolorem recordamur.

Regum imitare mores illorumq; vita rationem sectare: videberis enim amplecti illos, vel amulari. Itaque apud mul-

stiu-

studium tibi majorem contigit laudem assequi, & constantiore regum benevolentia perfrui.

Obsequere legibus, quas reges statuunt: firmissimam tamen legem mores illorum patet: scis enim, qui Rempublicam gubernas, opus habet populum observare, ita & sub principatu viventem, maximè regem decet honorare.

Magistratu praeclatus, nemine ad obrunda ministeria malo utere. Quae enim ille deliquerit eorum in te culpa referetur.

Ex publicis administrationibus abas, non opibus cumulatior, sed gloria honestior. Multis enim opibus praestantior est multisudinis laus.

Nullam rem inhonestam neque dicto neque facto juveris, videberis enim ipse talia facere, qualia facientes alios tueris.

Sic te compara, ut aliis superior esse possis, sis tamen aequo contentus, ut iustitiam videaris expecire, non propter imbecillitatem, sed propter aequitatem.

Elige iustam potius paupertatem quam divitias injustas: Tanto enim praestantior est opibus iustitia, ut illa solis divitiis profuit, haec verò defunctis etiam gloriam praestet, & illa passim improbis contingant, haec malis prosum sit inaccessa.

Neminem tibi junxeris eorum, quibus iniustitia lucro est sed, potius eos qui propter iustitiam ferunt iacturas. Fusti etiam etsi nullà alià re superant injustos, honestà tamen spe illos antecedunt.

Omnium curam gere, quae ad vitam pertinent, maximèq; omnem providentiam tui ipsius exerce; maximum enim in minimo est mens bona in humano corpore.

Operam da, ut sis corpore laborum patiens, animo sapientia appetens, ut illo perficere possis decreta, hoc decernere ac ienda.

Quicquid dicturus es, prius apud animum tuum expende; multorum enim cogitationem lingua praecurrit.

Putas rerum humanarum nihil esse firmum, ita nec in prosperis letitiis gesties, nec in adversis dolore concides.

Duo tibi tempora ad dicendam deputa, vel cum sint aliqua de quibus exploratum habeas, vel de quibus dicere est necesse.

In solis enim istis potior est silentio sermo, in reliquis melius fuerit tacere quam loqui.

Gaudere cum tibi contigerint bona; moderatèque dolo, ubi inciderint mala; neutrius tamen animi in aliis esse velis manifestus: Absurdum enim est, reconditas in domibus opes aservare, & cogitationem in propasulo positam circumferre.

Magis de decus vitæ, quàm periculum. Oportet enim malis formidabilem esse finem vitæ, probis verò vitam cum turpitudine conjunctam.

Conare imprimis vitam in tuto collocare. Quod si tamen contigeris in periculum te devocari, quare in bello salutem cum honesta opinione, & non cum pudenda fama: mori namque cunctis providentia decrevit; sed honestè vitā decedere, bonis tantum viris proprium natura concessit.

Nec mirum tibi videatur, si multa quæ diximus haudquam præsentis tuæ conveniunt aetati. Non enim id me latebat. Sed statui eadē operâ & præsentis vitæ consilium tibi proferre, ac futuri temporis monita relinquere, quæ quanto tibi sint usul futura, faciliè cognoscas: qui vero tibi cum benevolentia consulat, difficulter consequeris. Ut ergo reliqua non ex alio requiras, sed hinc veluti ex arario proferas, decrevi nihil eorum prætermittere, quacunque tibi possim in consilium afferre. Gratiā autem habeo Deo ingentem, si quod de te concepi, non me fallat opinio: Plerosque enim videmus, ut sibi jucundissimis potius quàm saluberrimis delectari, ita se ducentibus à vero amicis potius accedere, quàm illis qui ad meliora hortentur. Te verò puto contrà instituisse pergere, iudicium mihi tuum circa reliquum vitæ cultum industriam sumens. Qui enim rectissima sibi ipse agere indicit, consentaneum est cum aliorum ad virtutem exhortantium monita non segnitè amplecti. Præcipue excitabit te ut rerum honestarum amore te acaris, si perspexeris, quod ex iis voluptates perquam legitime habeamus. In socordia namque satiandæ, longq; libidinum studio continuè sunt labores voluptatibus adjuncti, enixum verò ad virtutem conatus, modestaque vitæ institutio sinceræ semper certioresque referunt oblationes. Et illic quidem gavisi primò, postea dolemus:

non ita periculis committimus, quomodo enim exitus sensu
 movemur: plurima enim in vita non propter res ipsas agi-
 mus, sed consequentium gratia elaboramus. Cogita autem
 quod mali convenit passim, quicquid obvium est agere: Hanc
 enim praevidimus vita sibi regulam praescripsit. Bonos vero
 oportet nequaquam virtutem negligere, vel in multorum in-
 currere reprehensiones: cuncti enim non perinde oderunt eos
 qui se salum, sicut qui probos esse se jactant, nullaque in re
 vulgo suis praefereunt. Resque quidem: nam si eos, qui solis
 verbis fraudem struunt, improbamus: quomodo eos qui
 totiduerant vita, non aspernandos putabimus? meritoque
 credimus istos non solum in seipsum delinquere, sed et fortuna
 esse proditores: hac enim opes gloriamque, et amicos posuerit,
 illi vero seipsum indignos hac sua felicitate secernat. Quod
 si oportet, cum qui mortalis sit, scribari conjectura caelestium
 mentem, arbitror in familiarissimis suis maxime ostendisse,
 quomodo homines sunt malis, affecti dominibus. Superius e-
 nim Herculem et Tantalum genuit, quemadmodum fabula
 tradunt, cumque credunt: Et illum quidem propter vir-
 tutem immortalitate donavit: hunc propter improbitatem
 gravissimis calamitatibus oppressit. Quibus alienum exem-
 pli expectare deceat honestatem, et non modo his quae nos dixi-
 mus, sed et poëta pulcherrimum quodque discere: Et ali-
 qua eruditis si quid dixerunt utile, scrutari. Quemadmo-
 dum enim videmus apem omnium flosculis insidentem, et
 de unoquoque optima carpentem: ita oportet, qui vita dis-
 ciplinam expetunt, nullius rei rudes esse, et undique quae
 sunt nibila colligere. Vix enim qui hac diligentia natura
 poterit errata superare.

FINIS.

